

We Lwowie, dnia 9. września 1905

Aleg. 343

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie utworzenia funduszu pożyczkowego dla ogniotrwałego krycia dachów, zmiany ustaw budowniczych i ustawy o Reprezentacyi powiatowej, i w przedmiocie ustawy o policyi ogniowej.

Wysoki Sejmie!

Na posiedzeniu z 14. października 1904 powziął Wysoki Sejm następujące uchwały:

I. Sejm wzywa Wydział krajowy, aby po stwierdzeniu praktyczności dachówek cementowych, przedłożył projekt utworzenia funduszu pożyczkowego celem udzielania bezprocentowych pożyczek powiatom i gminom na zakładanie warstatów dachówek cementowych.

Sejm wzywa Wydział krajowy, aby równocześnie wziął pod rozwagę, czy obok popierania wyrobu dachówek cementowych, nie możnaby także popierać finansowo zakładania fabryk w kraju naszym wyrobu dachówek glinianych.

II. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, aby po wysłuchaniu opinii Komisji krajowej dla spraw przemysłowych, popierał także powstawanie miejskich albo powiatowych spółek właścicieli domów, zakładanych w celu przyspieszenia krycia dachów ogniotrwałym materiałem przy pomocy wspólnego kredytu, za poręką gmin i powiatów.

Wydział krajowy zechce w tym kierunku działać w porozumieniu z Bankiem krajowym, zakładami asekuracyjnymi, kasami oszczędności i wogóle z zakładami pieniężnymi, które akcyę zmierzającą do szerzenia w kraju krycia dachów materiałem ogniotrwałym, mogłyby i zechcą poprzeć kredytem.

W ścisłym związku z przytoczonymi wyżej uchwałami pozostają uchwały Wysokiego Sejmu powzięte na posiedzeniu z 26. października 1904, a opiewające, jak następuje:

„1. Wniosek posła Jana Gnoińskiego odstępuje się Wydziałowi krajowemu z poleceniem zbadania, o ile pozwolenie na krycie dachów materiałem łatwo zapalnym nieogniotrwałym, ograniczonem być może i które przepisy obecnie obowiązujących ustaw budowlanych wymagają zmiany lub uzupełnień, aby niebezpieczeństwo pożarów wedle możliwości zmniejszonym zostało.

O wyniku badań, podczas których opinię Towarzystw asekuracyjnych w Galicyi działających poznać należy, złoży Wydział krajowy sprawozdanie Sejmowi w możliwie najkrótszym czasie.

2. Wzywa się Wydział krajowy, aby na najbliższej sesji sejmowej przedłożył projekt ustawy o policyi ogniowej.

Poleca się Wydziałowi krajowemu poczynienie starań u Rządu, aby dla przewozu dachówek do miejscowości dotkniętych pożarem, taryfy przewozowe na kolejach państwowych niższe zostały do połowy dzisiejszej normy“.

Wreszcie w związku ze sprawą zmiany ustaw budowniczych pozostaje także punkt drugi uchwały Wysokiego Sejmu z 20. października 1904, opiewający: „Sejm oczekuje, że Wydział krajowy przedłoży na najbliższej sesji osobną ustawę budowlaną dla gminy Zakopane, a przynajmniej ustawę poddającą gminę tę pod przepisy ustaw budowlanych z dnia 28. kwietnia 1882 Dz. u. kr. Nr. 77, a przynajmniej z dnia 4. kwietnia 1889 dz. u. kr. Nr. 31 i ustawy o policyi ogniowej z dnia 10. lutego 1891 dz. u. kr. Nr. 18.

Wykonując powyższe uchwały Wysokiego Sejmu, Wydział krajowy przedkłada następujące sprawozdanie:

Od całego szeregu lat starał się Wydział krajowy usilnie przy każdej sposobności swojemi specjalnemi rozporządzeniami i częstem ich ponawianiem przypominać Wydziałom powiatowym konieczność ciągłego i sprężystego czuwania nad ścisłym wykonywaniem przez Zarządy gminne ustawowych przepisów budowniczych i ogniowych, oraz podawanych przez Wydział krajowy wskazówek i przepisów o organizacyi obrony pożarnej.

Z czynności tych przedkładał i przedkłada Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi każdego roku szczegółowe sprawozdania, a z licznych swych okólników przytacza tu Wydział krajowy tylko niektóre ważniejsze z lat ostatnich i tak:

1. Okólnik z 5. stycznia 1897 LW. 55.218,896 o zaprowadzenie obrony pożarnej w gminach wiejskich; okólnik ten obowiązuje tylko o tyle, o ile idzie o dobrowolne tworzenie takiej obrony, przymusowi bowiem pod tym względem sprzeciwiło się c. k. Namiestnictwo.

2. Okólnik z 6. grudnia 1898 LW. 61.943 o rewizjach ogniowych w miastach i miasteczkach.

3. Okólnik z 10. maja 1899 LW. 9952, którym rozesłano instrukcję o powyższej rewizyi.

4. Okólnik z 10. lipca 1899 LW. 35.440 z instrukcją co do zorganizowania pomocniczych straży pożarnych w miastach i miasteczkach.

5. Okólnik z 16. stycznia 1900 LW. 3481 z powodu wejścia w życie ustawy budowniczej dla wsi i pomniejszych miast i miasteczek z 13. października 1899 dz. u. kr. Nr. 133.

6. Okólnik z 3. stycznia 1901 LW. 69.121/900 o wprowadzenie powiatowych kursów pożarnictwa.

7. Okólnik z 11. lutego 1901 LW. 5162 wprowadzający rewizję ogniową w gminach wiejskich.

8. Okólnik z 6. listopada 1902 LW. 77.564 z instrukcją o pogotowiu pożarnem podczas publicznych widowisk.

9. Okólnik z 22. czerwca 1903 LW. 39.300 o środkach zaradczych przeciw pożarom.

10. Okólnik z 9. lutego 1904 LW. 11.854 o zawiązywaniu ochotniczych straży pożarnych w gminach wiejskich przy pomocy Kółek rolniczych.

11. Okólnik z 5. kwietnia 1904 LW. 17.994 z instrukcją o rewizyi ogniowej w gminach wiejskich.

12. Okólnik z 5. sierpnia 1904 LW. 75.193 o obowiązku ścisłego przestrzegania postanowień ustaw budowniczych, oraz ustaw i przepisów ogniowo-policyjnych.

Zarówno jednak liczne tutejsze okólniki, jak niemniej dotychczasowa ingerencya Reprezentacyi powiatowych, nie zdołały wobec dotychczasowych przepisów ustawowych zapobiedz chociaż większym klęskom pożaru.

Dokładnego wykazu szkód Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi przedłożyć nie może. W przybliżeniu jednak szkody te materialne przedstawiają wykazy statystyczne za czas od roku 1888 do 1899, zebrane przez biuro statystyczne Wydziału krajowego z wydawnictwa c. k. statystycznej centralnej Komisji w Wiedniu, a ogłoszone w „Podręczniku statystyki Galicji“ tom VII. część druga, stronica 230 i 231, oraz wykazy za rok 1900, 1901 i 1902 wydawnictwa wspomnianej centralnej Komisji statystycznej pod tytułem „Oesterreichisches statistisches Handbuch“ za rok 1902, stronica 183 do 186 i za rok 1903 stronica 205 i 206.

W powyższym okresie czasu od roku 1888 do 1902, zatem lat 15, było w kraju ogółem:

Miejscowości nawiedzonych pożarem 22.435, przeciętnie więc rocznie 1495.

Pożarów 30.538, przeciętnie więc 2035.

Uszkodzonych pożarem budynków 129.929, czyli przeciętnie 8662.

Z tego słomą krytych 111.484, a przeciętnie 7432.

Gontem lub papą 14.275, więc przeciętnie 951.

Dachówką, łupkiem, blachą lub mieszanym materiałem 4170; przeciętnie zaś 278.

Z uszkodzonych 129.929 budynków było ubezpieczonych 64.953, zaś w przecięciu 4330.

Wysokość szkody wynosiła w budynkach i ruchomościach ogółem sumę 139,125.206 K, czyli przeciętnie 9,275.014 K.

Przeciętna ta wysokość szkody według tych samych dat urzędowych z czasu od roku 1870 do włącznie 1889 wynosiła sumę 3,363.076 złr., czyli 6,726.152 K., wzrosła więc po koniec roku 1902 o sumę roczną 2,548.862 K, zaś tylko w ostatnich trzech latach tj. 1900, 1901 i 1902 o sumę 364.680 K rocznie. (Daty z czasu od roku 1870 do 1889 zamieszczone są w sprawozdaniu Wydziału krajowego z 2. grudnia 1892 LW. 55.540 (alegat sten. spr. Nr. 77 z r. 1893).

Daty niniejszem podane nie obejmują wyników z roku 1903 i 1904, z których mianowicie w roku 1904, jak to Wysokiemu Sejmowi wiadomo, szkody przez pożary wyrządzone, do niezmiernej doszły wysokości. Podług niezupełnych wiadomości kraj. Związku ochotniczych straży pożarnych we Lwowie, zebranych z raportów urzędów gminnych, szkody te w roku 1904 wynosiły 23,979.000 K (LW. 36.308/05).

W procentowym stosunku cyfr z roku 1888 do 1902 przedstawia się stan rzeczy w ten sposób, że na każdych 100 pożarów, względnie 100 budynków przez pożar zniszczonych lub uszkodzonych jest 86% budynków słomą krytych, 11% budynków krytych gontem lub papą, a 3% budynków krytych ogniotrwale.

Wskutek szkód więc z pożaru, kraj traci bezpowrotnie w przecięciu kwotę 9,275.000 K rocznie, wzrastającą do tego z roku na rok, względnie o taką kwotę zmniejsza się każdego roku siła ekonomiczna właścicieli 8662 budynków, z których tylko połowa ubezpieczona.

Krakowskie Towarzystwo wzajemnych ubezpieczeń podaje w swym memoryale z 28. marca 1905 do Wydziału krajowego wystosowanym, że z ogólnej sumy szkód pożarem spowodowanych przypało:

w roku 1900	43·08%
1901	46·50%
1902	43·03%
1903	47·00%

na takie pożary, które powstały przez przenoszenie się ognia z budynków palących się na inne budynki.

Nie ulega najmniejszej wątpliwości, że powodem takich rozmiarów pożarów, jest pokrywanie dachów nieogniotrwałym materiałem a w szczególności słomą; udowadnia to mianowicie okoliczność stwierdzona w powyższym memoryale, że w 47% wypadków powstały pożary przez przenoszenie się ognia z budynku na budynek.

Zbytecznym byłoby udowadniać, że prawie wszystkie wielkie pożary powstają w powyższy sposób, że zatem gdyby znane były szczegółowe daty co do szkód z pożarów i przyczyny tych pożarów, owych 47% wypadków, wzrosłoby może i do 90% ogólnej szkody. Potwierdza to także podana wyżej data, że na ogólną sumę budynków pożarem uszkodzonych, było 86% budynków słomą krytych.

Przyczyną, że tak mało u nas budynków ogniotrwale krytych jest przede wszystkim brak pod tym względem ustawowego przymusu, niezaprzeczenie ubóstwo ludności i trudność uzyskania ogniotrwałego materiału.

Tak częste i tak wielkich rozmiarów pożary wtedy dopiero przestaną nawiedzać kraj nasz, gdy wszystkie budynki pokryte będą ogniotrwale a w miastach i miasteczkach będą one stawiane także z ogniotrwałego materiału.

Nieruchło jednak może to nastąpić a nie nastąpiłoby to nigdy, jeżeli i nadal powstawać będą mogły budynki pokryte nieogniotrwałym materiałem.

Zmierzając zatem choćby do powolnej zmiany dzisiejszych opłakanych stosunków, należy przede wszystkim zasadniczo wzbronić pokrywania wszystkich nowych budynków materiałem nieogniotrwałym, w gminach zaś podlegających ustawom budowniczym z 28. kwietnia 1882 dz. u. kr. Nr. 77. i z dnia 4. kwietnia 1889 dz. u. kr. Nr. 31. w brzmieniu ustawy z 14. lipca 1898 dz. u. kr. Nr. 70. wzbronić także nieogniotrwałego pokrywania istniejących budynków, choćby położonych po za rejonem ustanowionym dla ogniotrwałych i ogniotrwale krytych budynków.

Stwierdzić należy, że odnośne postanowienia ustawowe nałożą na jednostki znaczne, niejednokrotnie ciężkie do poniesienia ofiary.

Ofiary te jednak jednostek są nieodzowne, jeżeli ogół i nadal niema być narażony na milionowe straty.

Dlatego też Wydział krajowy przedstawia wniosek, ażeby w drodze ustawodawczej, obok innych zmian, wprowadzić się mających do ustaw budowlanych, zabronić pokrywania nieogniotrwałym materiałem wszystkich nowo powstających budynków.

Potrzebę uchwalenia złemu stwierdzają też liczne głosy posłów, ich wnioski przez Wysoki Sejm uchwalone, jak niemniej charakterystyczna interpelacja do Wydziału krajowego posła Stanisława Potoczka i tow. wniesiona na posiedzeniu Wysokiego Sejmu z 22. października 1904 w przedmiocie policyi budowlanej i ogniowej, wreszcie starania Krakowskiego Towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń i Towarzystwa „Dniestr“, przedstawione w memoryałach z 8. lipca 1904., 28. marca 1905 i 30. czerwca 1905., wystosowanych do Wydziału krajowego.

Stawiając wniosek, ażeby w drodze ustawodawczej przede wszystkim zabronić pokrywania nieogniotrwałym materiałem wszystkich nowo powstających budynków, zastanawiał się Wydział krajowy zarazem, czyli i w jakich wypadkach bądź to ze względu na położenie powstać mającego budynku, ze względu na stosunki miejscowe a niemniej także na stan materialny budującego, należy a przynajmniej można wyjątkowo zezwolić na pokrycie budynku nieogniotrwałym materiałem.

We wielu gminach lub ich częściach budynki tak są rozłożone, że nie zachodzi niebezpieczeństwo, by pokrycie dachu nieogniotrwałym materiałem mogło stać się powodem wielkiego pożaru.

Takie gminy lub ich części można uwolnić — jednak tylko czasowo — od przymusu krycia ogniotrwałym materiałem, zastrzedz jednak należy, ażeby o uwolnieniu takim orzekał Wydział krajowy i to tylko na wniosek Wydziału powiatowego.

W gminach zaś podlegających ustawie budowlanej z 28. kwietnia 1882 Nr. 77. dz. u. kr. i z 4. kwietnia 1889 dz. u. kr. Nr. 31. w brzmieniu ustawy z 14. lipca 1898 Nr. 70., wniosek Wydziału powiatowego winien opierać się na uchwale Rady gminnej względnie miejskiej a uwolnienie powyższe przyznane być może tylko ściśle określonym częściom gminy.

Decyzja Wydziału krajowego uwalniająca gminy lub ich części od obowiązku krycia ogniotrwałym materiałem powinna być powziętą przed rozstrzygnięciem pojedynczych wypadków rekursowych i dlatego Wydział krajowy przed wejściem w życie zmian ustaw budowlanych zawiaduje Wydziały powiatowe do przedłożenia wspomnianych wyżej wniosków.

Budynki przeznaczone wyłącznie na przechowywanie zboża, siana i t. p. płodów rolniczych, jeżeli staną w odległości co najmniej 200 metrów od zabudowanej części gminy, mogą być pokrywane nieogniotrwałym materiałem tak w gminach podlegających ustawie z 13. października 1899 Nr. 133 dz. u. kr., jak i w gminach podlegających powołanym wyżej ustawom z r. 1882 i 1889.

Innych wyjątków w gminach podlegających ustawom z roku 1882 i 1889 dopuszczać nie można, jeżeli cel główny zmiany ustaw osiągnięty być ma.

O ile zaś łatanie istniejących dachów gontowych w tych gminach jest dopuszczalne, przewiduje §. 72. rzeczonych ustaw.

Natomiast przyszedł Wydział krajowy do przekonania, że w gminach wiejskich i małomiejskich (ustawa 13. października 1899 Nr. 133 dz. u. k.) należy pozwolić na nieogniotrwałe pokrycie w razie odbudowania na tem samym miejscu i w dotychczasowych rozmiarach budynku starego lub spalonego, jeżeli ubóstwo budującego się zostanie przez Wydział powiatowy stwierdzone.

Zmiany powyższe wprowadza Wydział krajowy do §. 20. punkt. 1., 2. i 6. ustawy z r. 1899., §§. 47. i 48. ustawy z r. 1889., i §§. 44. 45. i 46. ust. z roku 1882.

Niedostatecznymi okazały się dalej przepisy §§. 19. i 24. ustawy z roku 1889., oraz §§. 21 i 62 ustawy z r. 1882. o ustanowieniu przez Rady gminne rejonów dla ogniotrwałych budynków i uchwaleniu planów regulacyjnych.

Powyższe prawo należy Radom gminnym względnie miejskim odjąć a przenieść na Wydział krajowy — i zarazem znieść, względnie ograniczyć wszelkie takie postanowienia powyższych ustaw, które wprowadzenie rejonów dla ogniotrwałych budynków utrudniają albo nawet czynią je niemożliwe, jak np. postanowienia w §. 24. ustęp drugi lit. a., b., c., ustęp trzeci i czwarty, §. 25. ustęp piąty, §. 48. §. 64. §. 72. i §. 80. ustawy z roku 1889., oraz §. 21. ustęp drugi, §. 44. ustęp drugi, §. 45., 46. ustęp drugi, §. 64. i 72. ustawy z roku 1882.

Swobodę ustanowienia rejonów dla ogniotrwałych budynków i uchwalenia planu regulacyjnego pojęły Rady gminne w ten sposób, że z małymi wyjątkami w większych miastach, albo uchwalono rejon i plany regulacyjne nieodpowiadające faktycznym wymogom bezpieczeństwa publicznego, albo nawet nie powzięto dotąd żadnej uchwały.

Niemą bowiem rygoru do zniewolenia Rady gminnej, ażeby powzięła odpowiednią uchwałę. Nawet rozwiązanie Rady gminnej nie mogło by odnieść pożądanego skutku, ponieważ komisarz rządowy nie mógłby skutecznie ustanowić rejonu ani wprowadzić planu regulacyjnego.

Wobec tego decyzja co do rejonów i co do planu regulacyjnego powinna należeć do Wydziału krajowego a to na podstawie wniosku Wydziału powiatowego opartego na opinii Rady gminnej; mianowicie, Wydział powiatowy winien i to do dwóch lat od wejścia w życie proponowanej obecnie zmiany, na koszt gminy sporządzić komisjonalnie plan regulacyjny i ustanowić rejon dla ogniotrwałych budynków a po zażądaniu opinii Rady gminnej, przedłożyć swe Wydziałowi krajowemu do decyzji.

Jeżeli zaś Rada gminna już przedtem uchwaliła plan regulacyjny lub rejon dla ogniotrwałych budynków, winien je Wydział powiatowy również komisjonalnie poddać rewizji i po zasięgnięciu opinii Rady gminnej przedłożyć swoje wnioski Wydziałowi krajowemu do ostatecznego rozstrzygnięcia.

Przepisy §. 72. ustaw z roku 1882 i 1883 o łataniu dachów gontowych należy zmienić. Należy bowiem stanowczo orzec, w jakim czasie dachy takie zamienione być muszą na ogniotrwałe.

Brak takiego postanowienia jest przyczyną, że nawet w gminach, gdzie Rada gminna uchwaliła rejon dla ogniotrwałych i ogniotrwałe krytych budynków, wśród tego rejonu znajdują się liczne budynki gontem kryte a dachy te pod pozorem łatania ciągle bywają odnawiane.

Dlatego proponuje Wydział krajowy ustanowienie dla wymiany dachów gontowych na ogniotrwałe termin dziesięciu lat w gminach podlegających ustawie z roku 1889., zaś pięciu lat w gminach podlegających ustawie z roku 1882.

Na łatanie zaś dachów gontowych w powyższym okresie czasu 10 względnie 5 lat można zezwolić tylko wówczas, jeżeli wiązanie stolca dachowego jest zdrowe i nie więcej jak czwarta część całego dachu wymaga odnowienia.

Wyjątki oczywiście stanowić będą bulynki w częściach gminy, gdzie Wydział krajowy zezwoli na pewien czas kryć nieogniotrwałe, albo budynki przeznaczone wyłącznie na przechowywanie płodów rolniczych, stojące w odległości conajmniej 200 metrów od zabudowanej części gminy.

Gmina Zakopane i Komisya klimatyczna we wnioskach swych popartych przez Wydział powiatowy w Nowym Targu co do zmiany ustawy budowniczej z r. 1899 przedstawiły potrzebę, ażeby w interesie uzdrowiska pewne przestrzenie na obszarze stacy i pozostały wolne od wszelkich zabudowań.

Wydział krajowy uznaje, że żądanie to jest słuszne i we wszystkich uzdrowiskach potrzebne a nawet konieczne. Nie da się zaprzeczyć, że zabudowanie dowolne, choćby w odległościach ustawa określonych — zdrojowisk i stacy klimatycznych, niepowetowane tym zakładom w przyszłości przynieść może szkody.

Ponieważ jednak zachodzi uzasadniona obawa, że nie wszystkie Reprezentacye gminne lub obszary dworskie, gdzie znajdują się uzdrowiska, przystąpią rychło do ustanowienia podobnych rejonów, przeto Wydział krajowy wnosi (§. 20. punkt. 14. ustawy z r. 1899), żeby na obszarze zdrojowisk lub stacy klimatycznych Wydział krajowy z c. k. Namiestnictwem oznaczył przestrzenie gruntów, które zabudowane być nie mogą.

Zdarzają się wypadki, choć nieliczne, że Reprezentacye gminne w dobrze zrozumianym interesie policji ogniowej powzięły uchwałę, na podstawie której pewne części gminy wcale nie mogą być zabudowane.

Do powzięcia jednak takiej uchwały Rady gminne na podstawie dziś obowiązujących ustaw nie mają prawa.

Jeżeli zatem na podstawie takiej uchwały Zwierzchność gminna odmówi konsensu na budowę, wyższe instancye wskutek odwołania się, zmuszone są stanąć w obronie jednostki niepoczuwającej się do obowiązków wobec ogółu i znieść lub zmienić uchwały Zwierzchności gminnej i Rady gminnej działających w interesie gminy a popartych opinią wszystkich innych mieszkańców gminy.

Wydział krajowy dlatego wnosi (§. 20. punkt 13. lit. d. ustawy z r. 1899 i §. 74. punkt 4. ustaw z r. 1882 i 1889), by Rada gminna była uprawnioną do zakazu stawiania nowych budynków w pewnej części gminy.

Uchwała taka jednak musi być w gminie należycie ogłoszoną a przeciwko niej mogą strony w terminie dni 14 wnieść rekurs do wyższej instancyi.

Obok powyższych zmian, okazały się potrzebnymi jeszcze następujące zmiany dotychczasowych ustaw budowniczych:

§. 20. projektu Wydziału krajowego zastąpić ma w całości postanowienia dotychczasowego §. 20. ustawy z 13. października 1899 Nr. 133 dz. u. kr.

Ustępy 1, 2., 6., 8., 13. lit. d. i 14. tego projektowanego paragrafu zawierają postanowienia już wyżej uzasadnione.

Ustęp 3-ci zawiera postanowienia co do odległości nowych budynków nieogniotrwałych wogóle.

Dotychczasowe przepisy nie zawierają wyraźnego postanowienia, że odnoszą się także do podobnych budynków ale ogniotrwałe krytych. Brak ten usuwa projekt Wydziału krajowego.

Ustęp 4ty projektu zawiera postanowienia co do odległości budynków murowanych, ogniotrwałe krytych od jakiegokolwiek budynku. Ustępy trzynasty i czternasty dotychczasowej ustawy odnoszą się oczywiście także do nieogniotrwałe krytych budynków murowanych. Gdy zaś nieogniotrwałe pokrywanie ma być na przyszłość wzbronione, nie proponuje Wydział krajowy żadnych ograniczeń co do odległości ogniotrwałych domów ani od własnych ani od obcych budynków. Jedynie w wypadku, jeśli budynek stanąć ma przy drodze, ulicy lub placu publicznym, musi on swym murem ogniochronnym bądź przypierać do sąsiedniego domu lub obcego gruntu, bądź też odległość jego wynosić ma najmniej 6 metrów od gruntu obcego. Dotychczasowa ustawa z r. 1899 ustanawiała podobną odległość na 3 m., zaś ustawy z roku 1882 i 1889 w §. 54. ustęp ostatni, względnie §. 56. ustęp ostatni, ustanawiały 6 m. bez bliższego oznaczenia, czy odległość ta ma być liczoną od granicy sąsiada czy też od domu.

Wydział krajowy proponuje, ażeby i w gminach podlegających ustawie z roku 1899 postanowić odległość 6-metrową, całe to postanowienie bowiem dąży do usunięcia zaułków przy drogach, ulicach i placach publicznych.

W powołanych zaś wyżj paragrafach ustaw z r. 1882 i 1889 proponuje Wydział krajowy równobrzmiące postanowienia, określające jasno, że odległość ma być liczoną od granicy gruntu obcego.

Ustęp 5-ty §. 20 projektu zmiany ustawy z roku 1899: Pierwsze trzy ustępy dotychczasowego §. 20., ustanawiając odległość dla budynków nieogniotrwale krytych od obcego budynku względnie obcego gruntu niezabudowanego, postanawiają zarazem wyjątki, które w praktyce stawały się regułą tak, że zasadnicze postanowienia ustawy o odległości prawie nigdy nie były stosowane.

Zdaniem Wydziału krajowego postanowienie wyjątkowe w jednym tylko wypadku byłoby usprawiedliwione i wskazane, mianowicie, jeżeli budynek stary lub spalony ma być odbudowany a rozmiary gruntu nie pozwalają na odsunięcie budynku do 10-metrowej odległości; w tym wypadku należy dozwolnić na to odbudowanie wszakże pod warunkiem, że budynek stanie w dotychczasowych rozmiarach i na tem samym miejscu.

Ustępy 7. i 9. nie wymagają bliższego uzasadnienia, ustępy zaś 10, 11, 12 część pierwsza oraz 13, lit. a, b, c zawierają wogóle dotychczasowe postanowienia, w ustępie 12. część druga wnosi Wydział krajowy dokładne oznaczenie sposobu obliczania odległości.

§. 15. ustaw z r. 1882 i 1889, oraz §. 61. ustęp drugi ustawy z roku 1889 należy zmienić przez wzgląd na drogi gminne pierwszej klasy i publiczne dojazdy kolejowe w ustawach tych nieprzewidziane, dalej ze względu na potrzebę ustalenia i zrównania z §. 12. ust. z r. 1899—60 cm. odległości ogrodzeń od dróg, oraz ustalenia obowiązku gmin do zawiadamiania zarządów drogowych o rozprawach budowlanych na 6 dni przed terminem rozprawy.

§. 20. ustawy z r. 1889 i §. 63. ustawy z r. 1882, z powodu potrzeby wprowadzenia obowiązku gmin obsadzania dróg drzewami, zaś §. 17. ustawy z roku 1899 z powodu słusznego domagania się stacyi klimatycznej i gminy Zakopane, ażeby plan regulacyjny uwzględniał potrzebę obsadzania drzewami dróg po obydwu ich stronach, potrzebę urządzania chodników i utworzenia placow wolnych od zabudowań czy to na założenie lub rozszerzenie parku, czy też placu na cele użyteczności publicznej.

§. 73. ustawy z roku 1882 i 1889 (ta ostatnia w brzmieniu ustawy z 14. lipca 1898 Nr. 70 dz. u. kr.) proponuje Wydział krajowy zmienić w ten sposób, ażeby główny nacisk położyć na obowiązek Zwierzchności gminnej przestrzegania przedewszystkiem najważniejszych postanowień ustawy, a przytem w ustawie z roku 1882 unormować tok instancyj zgodnie z postanowieniami §§. 36. i 104. ustawy gminnej z 13. marca 1889 Nr. 24 dz. u. kr., oraz §§. 35. i 100. ustawy gminnej z 3. lipca 1896 Nr. 51 dz. u. kr.

§. 74. projektu obydwu powyższych ustaw skracca dotychczasowe postanowienia, ustanawia jednolity 14-dniowy termin do rekursów od wszelkich uchwał Rady gminnej i wprowadza prawo Rady gminnej zakazujące stawiania nowych budynków w pewnej części gminy, co Wydział krajowy już wyżej uzasadnił.

§§. 75. i 76. obydwu ustaw uzupełnić należy wyrażeniem postanowieniem o obowiązku Wydziału powiatowego i Wydziału krajowego czuwania nad wykonywaniem ustawy, a §. 75. nadto postanowieniem co do sposobu i terminu wnoszenia rekursów od orzeczeń Wydziału powiatowego, o czem niewłaściwie postanawia §. 76.

§. 77. obydwu ustaw należy zmienić przez opuszczenie daty ustawy gminnej z roku 1866, z pomiędzy gmin bowiem podlegających ustawom budowniczym z roku 1882 i 1889/1898, część podlega ustawie gminnej z roku 1866, część ustawie gm. z roku 1889 a część ustawie gminnej z roku 1896.

W §. 79. obydwu ustaw budowniczych zmienić należy walutę austryacką na koronową a nadto wprowadzić zgodność z postanowieniem §. 53. ustawy gminnej z roku 1889. i §. 51. ustawy gminnej z roku 1896. w tym kierunku, iż w gminach podlegających tym ustawom gminnym, prawo karania przysługuje naczelnikowi gminy względnie jego zastępcy.

Wreszcie w §. 82. obydwu ustaw i w §. 55. ustawy z roku 1899 zmienić należy wyraz „kary“ na wyraz „grzywny“. Wyraz ten bowiem bywa tak rozumiany, jakoby do nałożenia tej kary potrzeba wpierv wezwać stronę do jawienia się celem przesłuchania do rejestru karnego a potem dopiero można wydać orzeczenie względnie nałożyć karę.

W znaczeniu jednak postanowień powołanych wyżej paragrafów ustaw budowniczych, jest ta „kara“ niczem innym, jak tylko jednym ze środków egzekucyjnych, do czego nie potrzeba jawienia się i przesłuchania strony do rejestru karnego.

Należy więc usunąć wątpliwość, która może być powodem długotrwałej zwłoki w wykonaniu prawomocnych poleceń władzy.

Inne proponowane zmiany ustaw budowniczych, są albo następstwem wprowadzonych zmian głównych, albo tylko pomniejszego znaczenia.

Uchwałą z 20. października 1904 wyraził Wysoki Sejm życzenie, ażeby Wydział krajowy przedłożył osobny projekt ustawy budowniczej dla gminy Zakopane, alboważ projekt podciągający tę gminę pod ustawę budowniczą z roku 1882, a przynajmniej z roku 1889 i pod ustawę o policyi ogniowej z 10. lutego 1891, Nr. 18 dz. u. kr.

Wydział krajowy uznał, że wobec projektowanych obecnie zmian ustawy budowniczej z roku 1899, gmina Zakopane jako taka może i nadal podlegać tej zmienionej ustawie. Projektowane bowiem zmiany czynią zadość bezpieczeństwu ogniowemu i sanitarnemu w dostatecznej mierze.

Natomiast nie czynią zadość postanowienia tej ustawy wymogom i potrzebom Zakopanego na tym jego obszarze, który tworzy stację klimatyczną.

Dlatego też wezwał Wydział krajowy Zwierzchność gminną i komisję klimatyczną w Zakopanem, oraz Wydział powiatowy w Nowym Targu do przedstawienia wniosków, które postanowienia ustawy budowniczej z 13. października 1899 Nr. 133 dz. u. kr. należałoby dla obszaru stacji zmienić lub rozszerzyć i w jakim kierunku. Wydział krajowy zaznacza przytem, że jedynie powołana wyżej ustawa zawiera specjalne postanowienia dla uzdrowisk, posiadających własne statuta.

Nadesłane przez Wydział powiatowy i przez niego poparte wnioski Zwierzchności gminnej i komisji klimatycznej Zakopane nie usprawiedliwiają jednak potrzeby specjalnej ustawy budowniczej dla Zakopanego jako stacji klimatycznej. Wszystkie te wnioski są bowiem tego rodzaju, że mogą odnosić się i do innych stacji klimatycznych lub zdrojowisk w kraju, że zatem potrzeba jedynie rozszerzyć względnie zmienić odnośne postanowienia dotychczasowej ustawy.

W ten sposób zapobiegłoby się także ewentualnej potrzebie tworzenia nowych ustaw dla innych uzdrowisk.

Najważniejsze postulaty gminy i komisji klimatycznej w Zakopanem, poparte również przez Wydział powiatowy w Nowym Targu, są następujące:

1. Prawo wstrzymania robót budowlanych w miesiącach głównego sezonu tj. w lipcu i sierpniu.

2. Ustanowienie odległości budynku od dróg publicznych na 6 m. od zewnętrznej krawędzi chodnika lub rowu przydrożnego.

3. Ogólny obowiązek krycia dachów ogniotrwałym materiałem.

4. Przy sporządzeniu planu regulacyjnego uwzględnienie potrzeby urządzenia chodników po obydwu stronach dróg i obsadzenia ich drzewami, wreszcie potrzeby utworzenia przestrzeni gruntów wolnych od wszelkich zabudowań.

5. Zakaz zabudowania pewnych gruntów.

6. Prawo wywłaszczenia podobnych gruntów dla utworzenia placów na cele użyteczności publicznej.

7. Prawo przymusowego usunięcia za wynagrodzeniem — istniejących piekarni, kuźni, ślusarni itp. zakładów przemysłowych ze względu na zdrowie i spokój mieszkańców.

8. Urządzenie wychodków w domach mieszkalnych i w taki sposób, żeby je można ogrzewać.

9. Dozwolenie na budowę suszarni, wędzarni, piekarni, cegielni, wapiarek, kuźni, ślusarni itp. tylko poza obszarem uzdrowiska w odległości przynajmniej 300 m. od budynków mieszkalnych położonych na obszarze uzdrowiska, kuźnie i ślusarnie nadto tylko z ogniotrwałego materiału i ogniotrwale kryte.

Wnioski powyższe uważa Wydział krajowy za usprawiedliwione ze względu na przyszłość i rozwój uzdrowiska. Mogą one jednak i powinny być zastosowane i w innych uzdrowiskach, wobec czego Wydział krajowy przedstawia Wysokiemu Sejmowi wniosek na stosowne uzupełnienie, względnie zmianę ustawy z 13. października 1899 Nr. 133 dz. u. kr., a to w §§. 7, 12, 14, 17, 18, 32 i 36 tejże ustawy. Żądania zawarte w ustępach 3, 4 i 5 uwzględnione zostały już przy projekcie zmiany §. 20. ustawy z roku 1899.

Wprowadzając tak daleko idącą, niezaprzeczenie uciążliwą dla ludności zmianę, jaką jest obowiązek ogniotrwałego krycia wszystkich nowych budynków, należy równocześnie przyjść z pomocą niezamożnej ludności wiejskiej i małomiejskiej przez udzielanie jej za pośrednictwem Wydziałów powiatowych bezprocentowych w odpowiednim terminie zwrotnych, a przez gminy poręczonych pożyczek na ogniotrwałe krycie budynków.

Ubóstwo ludności bowiem jest niezawodnie powodem, że z własnej woli bez ustawowego przymusu dotychczas budynków swoich nie pokrywała ogniotrwałe i uzasadniona zachodzi obawa, iż w licznych wypadkach budujący byłby zmuszony zupełnie zaniechać budowy, jeżeli nie otrzyma pożyczki, ułatwiającej mu poniesienie zwiększonych przez ogniotrwałe pokrycie kosztów budowy.

Słusznie podnosi Komisya krajowa dla spraw przemysłowych w swej niżej podanej opinii, że trudności w nabyciu ogniotrwałego materiału na pokrycie dachu, niejednokrotnie są przyczyną, iż ludność zwłaszcza włościańska ogniotrwałe dachów nie kryje.

Srowadzenie dachówki z odległych miejsc wyrobu, sprowadzenie jej w małych partyach, co nadzwyczajnie transport podraża, wreszcie niemożność otrzymania jej na czas, jeżeli nie była zamówioną dość wcześnie, konieczność zapłacenia za nią całej ceny kupna, są to dla włościanina częstokroć trudności nie do zwalczania.

Trudności te można usunąć, gdyby w każdym powiecie, a zwłaszcza w powiatach odległych od miejsca wyrobu dachówek, założyć składy.

Do tych składów sprowadzany dachówkę całymi wagonami. Ludność włościańska i małomiejska mogłaby ją otrzymać w każdym czasie, a powinna ją otrzymać po cenie fabrycznej i li za doliczeniem kosztu dostawy do składu w powiecie.

Składy takie, zdaniem Wydziału krajowego, powinny w celu poparcia sprawy tak wielkiej doniosłości, zakładać przy pomocy kraju Wydziały powiatowe, a pomoc ta polegałaby na przyznawaniu tymże Wydziałom powiatowym bezprocentowych, zwrotnych w 10 latach pożyczek na pokrycie kosztów założenia składu i na uzyskanie potrzebnego kapitału obrotowego.

Z tych powodów przedkłada Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi wniosek na utworzenie samoistnego funduszu pożyczkowego, udotowanego kwotą 1,000.000 K pod nazwą: „Krajowy fundusz pożyczkowy dla Reprezentacji powiatowych na ułatwienie krycia budynków ogniotrwałym materiałem“.

Z funduszu tego udzielać będzie Wydział krajowy Reprezentacyom powiatowym bezprocentowych, zwrotnych w 10 latach pożyczek:

1. Na udzielanie ubogiej ludności włościańskiej i małomiejskiej za poręką gmin bezprocentowych, zwrotnych w 10 latach pożyczek dla ułatwienia krycia budynków ogniotrwałym materiałem wogóle.

2. Na zakładanie w miarę uznania Wydziału krajowego powiatowych składów dachówek glinianych lub cementowych pod warunkiem, że Wydziały powiatowe zaopatrywać będą z tych składów ludność włościańską i małomiejską w dachówkę za zwrotem ceny fabrycznej z doliczeniem jedynie kosztów dostawy do składu powiatowego.

Kwotę 1,000.000 K potrzebną na utworzenie proponowanego funduszu pożyczkowego, zamierza Wydział krajowy uzyskać przez zaciągnięcie pożyczki oprocentowanej najwyżej na 4% bądź to we własnych funduszach, bądź w Banku krajowym i dlatego Wydział krajowy przedstawia Wysokiemu Sejmowi wniosek na upoważnienie go do zaciągnięcia takiej pożyczki.

Jeżeli proponowany ten fundusz spełnić ma zadanie, jakie mu Wydział krajowy zakreśla, utworzonym być musi równocześnie z uchwaleniem proponowanych zmian ustaw budowniczych i dotowanym odrazu pełną kwotą.

Wydatek funduszu krajowego na raty anuitetowe od zaciągnięć się mającej pożyczki, uważać należy jako zupełnie usprawiedliwiony i nie jest nadmierną ofiarą w porównaniu ze szkodą, jaką kraj ponosi corocznie przez pożary.

Wydział krajowy zeznacza przytem, że rok rocznie wskutek petycji gmin nawiedzanych pożarem i na wnioski poselskie, Wysoki Sejm uchwała bezzwrotne zapomogi jedynie tylko na zaspokojenie najpierwszych i najniezbędniejszych potrzeb pogorzalców, zapomogi, które nikną, nie przyniosły żadnym trwałym korzyści z wyjątkiem oczywiście wypadków nie licznych, w których Wysoki Sejm przeznaczył kredyt wyłącznie na odbudowanie spalonych domów.

Wydatki te przez Wysoki Sejm uchwalone w latach od roku 1900 do 1904 wyniosły kwotę 142.050 K.

Prócz tego Wydział krajowy z własnego funduszu dyspozycyjnego wydał w tym czasie 47.065 K., nie licząc subwencji i bezprocentowych lub nisko oprocentowanych pożyczek na regulację gmin pożarem nawiedzionych i nie licząc swojej pomocy technicznej.

Proponowany fundusz pożyczkowy uważa Wydział krajowy na razie za wystarczający, a to wobec równoczesnej akcji Krakowskiego Towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń i takiegoż Towarzystwa „Dniestr“.

Krakowskie Towarzystwo bowiem przeznaczyło fundusz 1,000.000 K. na 4% zwrotne w 5 latach pożyczki, przeznaczone:

- 1) Na zakładanie fabryk dachówek cementowych,
- 2) na popieranie ogniotrwałego krycia dachów i
- 3) na zaopatrywanie gmin w wodę.

Z sumy powyższej przeznaczono 700.000 K. na pożyczki niewyższe jak 20.000 K. dla reprezentacyi powiatowych, bądź na własny wyrób dachówek cementowych, bądź na subwencje, lub 4% pożyczki dla przedsiębiorców, właścicieli budynków włościańskich, obszarów dworskich i gmin — w gminach wiejskich, zaś 300.000 K. na 4% niewyższe jak 50.000 K. pożyczki dla gmin miejskich na cele powyższe, — wszakże pod warunkiem pierwszeństwa dla tych, którzy są ubezpieczeni lub ubezpieczą się w Krakowskiem Towarzystwie wzajemnych ubezpieczeń i ubezpieczenie to przez następnych lat 10 podtrzymywać będą. Spłacona do połowy pożyczka może być uzupełnioną do pierwotnej wysokości.

Z funduszu tego skorzystały dotychczas za zezwoleniem Wydziału krajowego następujące Wydziały powiatowe:

1) Bochnia	20.000 K.
2) Borszczów	20.000 K.
3) Brzesko	20.000 K.
4) Brzeżany	20.000 K.
5) Drohobycz	2.000 K.
6) Husiatyn	20.000 K.
7) Kraków	20.000 K.
8) Limanowa	8.000 K.
9) Nisko	18.000 K.
10) Sokal	20.000 K.
11) Zbaraż	2.000 K.
12) Żydaczów	15 000 K.

Towarzystwo wzajemnych ubezpieczeń „Dniestr“ w odpowiedzi swej z 20. czerwca 1905 zawiadomiło Wydział krajowy, że przez swoich agentów i delegatów wpływa na włościan, by ci zamiast słomą i deskami pokrywali domy swoje ogniotrwałe. W tym celu udziela „Dniestr“ swoim członkom pożyczek ze swego „Towarzystwa wzajemnego kredytu“ na ogniotrwałe pokrycie lub zakładanie fabryk dachówek cementowych i obniżyło stopę procentową dla tego rodzaju pożyczek.

Na ten cel udzielił „Dniestr“ Wydziałowi powiatowemu w Sokalu (za zezwoleniem Wydziału krajowego) 4% pożyczki w kwocie 10.000 K., a filii „Proświty“ w Stryju 2.400 K. Ponadto udziela 5% pożyczek gospodarzom wiejskim na ogniotrwałe pokrycie dachów bez różnicy, czy to będzie blacha, dachówka gliniana lub cementowa, oraz gminom

wiejskim lub miejskim 4% pożyczek na 5 lat na zakupno sikawek, z czego jednak gminy dotąd mało korzystały.

Towarzystwo to doradza zarazem, ażeby ludności wiejskiej podać taki materiał do użycia, jaki ona sama wyrabiać może, mianowicie polecić pokrywać dachy ogniotrwałymi słomianymi snopkami, przyrządzonymi sposobem Adamowa, a używanymi obecnie z bardzo dobrym skutkiem na Ukrainie, na materiał zaś budowlany polecić wyrób t. zw. „hołomuców“ używanych w południowej Rosyi i w Zbarażczyźnie.

Dodaje ono dalej, że również stara się wpłynąć na gminy wiejskie w kierunku zakładania ochotniczych lub gminnych straży ogniowych, a w końcu zapewnia, że w miarę sił swoich popierać jest gotowe rozpoczętą akcyę Wysokiego Sejmu i Wydziału krajowego.

W ścisłym związku ze sprawą udzielania pożyczek Reprezentantom powiatowym na cele popierania ogniotrwałego krycia dachów, pozostaje kwestya upoważnienia Wydziału krajowego do zezwalania na te pożyczki w myśl §. 24. ustawy o Reprezentacji powiatowej.

Co raz częstsze bowiem zdarzają się wypadki, w których Reprezentacye powiatowe są już zobowiązaniami swemi zaciągniętymi przeważnie na cele inwestycyjne, obciążone w ten sposób, że wartość tych zobowiązań łącznie z nową pożyczką przekraczać będzie ustanowioną w powołanym wyżej §. 24. ustawy o Repr. pow. granicę 50% rządowych podatków bezpośrednich. W takich wypadkach zezwolenie na zaciągnięcie pożyczki byłoby zawisłem od zezwolenia Wysokiego Sejmu i sankcyi cesarskiej.

Zwłoka stąd wynikła trwająca niejednokrotnie i kilkanaście miesięcy, utrudni i odroczy akcyę powiatu, a w razie znacniejszego pożaru nawet ją niejednokrotnie udaremni.

To samo odnosi się również do częstych w naszym kraju klęsk elementarnych, z powodu wylewów, posuchy, gradobicia i t. d.

W tych wypadkach zatem, gdzie zależy na natychmiastowej pomocy Reprezentacyi powiatowej dla dania np. zarobku ludności klęską dotkniętej, cała akcyja ratunkowa, zależąca od zaciągnięcia pożyczki, wstrzymaną być musi z powodu formalnych przeszkód ustawowych.

Dlatego też wnosi Wydział krajowy nowelę do §. 24. ustawy o Repr. powiat., upoważniającą Wydział krajowy do zezwalania Reprezentantom powiatowym na zaciąganie pożyczek nawet w wypadku, jeżeli wartość ich zobowiązań przekracza 50% podatków bezpośrednich, a pożyczka zaciągnięta ma być na pomoc dla ludności powiatu dotkniętej klęską elementarną lub na cele ułatwienia krycia dachów ogniotrwałym materiałem.

Powołaną na wstępie uchwałę Wysokiego Sejmu z 14. października 1904 w sprawie popierania przemysłu dachówkarskiego, a zwłaszcza dachówek cementowych, przydzielił Wydział krajowy Komisji krajowej dla spraw przemysłowych. Komisya ta zaproponowała przedewszystkiem zwołać ankietę i przedstawić jej następujący kwestyonaryusz do zaoptimowania:

1.) Jaką jest wartość ogniotrwała dachówki cementowej szarej, mazionej lub kolorowanej.

2.) Jaki stawia opór dachówka cementowa szara, mazona, kolorowana wpływom atmosfery i temperatury, jakim zmianom i w jakim czasie wpływom ich ulega.

3.) Czy i jakim zmianom nleża dachówka cementowa przy transporcie, tak pod względem swego kształtu jak i pod względem układu swego wewnętrznego.

4.) Jak długo trwać może pokrycie dachówką cementową w porównaniu z pokryciem dachówką z gliny.

5.) Jakie są różnice w cenie między pokryciem dachówką cementową, a dachówką glinianą, licząc w to nietylko cenę samej dachówki, ale także wartość konstrukcyi wiązania dachowego.

6. Czy w ogóle w naszych warunkach jest praktycznym krycie dachów, zwłaszcza włościańskich dachówką cementową.

7. Jaki gatunek dachówki glinianej, tak pod względem rozmiarów, kształtu, wagi i ceny przeciętnej nadawałby się najbardziej do krycia chałup włościańskich i zbliżał się ceną do dachówki cementowej.

8. Jakiego personelu i jakiego kapitału zakładowego i obrotowego wymagałoby założenie a) średniej, b) mniejszej rolniczej fabryki dachówek glinianych.

Wydział krajowy uchwałą z 14. lutego 1905 przyjął powyższy wniosek Komisji, ustanowił termin ankiety na 15. marca 1905 i zaprosił do niej:

Wnioskodawcę p. Miecz. Urbąńskiego, pp. Hipolita Bohdana i Henryka hr. Starzeńskiego, dwóch prof. polit. Bronisława Pawlewskiego i Tadeusza Fiedlera, prof. szkoły przem. Gustawa Steingraberera, emer. radcę budown. Józefa Braunseisa, delegatów Krak. Tow. wzaj. ubezpiecz. i takięż Tow. „Dniestr“, delegatów Kółek rolniczych, kierownika stacyi keranicznej Edmunda Krzena, właśc. fabr. dachówek Jana Lewińskiego, dyrektora takiejże fabryki Karola Lewickiego, firmę Bernard Liban i Sp. w Podgórzu-Bonarcie, dyrektora fabryki dachówek w Niepołomicach Wład. Wimmera, Płaszowską fabrykę parową dachówek i fabrykę dachówek cementowych w Szczakowej Dawida Schneebauma.

Członkom tej ankiety rozesłał Wydział krajowy podany wyżej kwestyonyusz.

Protokół ankiety przeprowadzonej pod przewodnictwem Szefa Dep. I. Wydziału krajowego, znajduje się w aktach, a treść tego protokołu jest następująca:

W ogólnej dyskusyi oświadczyli członkowie ankiety prof. Fiedler i Steingraber, że jakość dachówki cementowej zależy od jakości cementu i piasku, odpowiedniej przymieszki i związania tych materyałów, odpowiedniego ułożenia się dachówki, że musi ją podrażać znaczny koszt transportu cementu, że mniej odporna jest na ogień aniżeli gliniana, że wreszcie dobrze urządzona fabryka dachówek cementowych, w każdym razie tańszą jest od dobrze urządzonej fabryki dachówek glinianych.

Członek ankiety Lewicki zarzucał, że jakość dachówki cementowej zależy także od pory roku, w której jest wyrabiana i od jakości wody, że w czasie posuchy wyrabiana dachówka rozsypuje się, a dachówka gliniana tańszą jest i lepszą, byle miała ułatwiony dostęp, że wreszcie dachówka cementowa nigdzie nie może wytrzymać konkurencyi z glinianą.

Zastępca firmy Liban i Sp. odpierał zarzut co do potrzeby dobrej wody i co do rozsypywania się dachówki cementowej, wreszcie co do potrzeby intelligentnego robotnika. Potrzeba tylko rzeczno go piasku, a wystarczy zwykły wprawiony robotnik. Sprzeciwia się terowaniu tych dachówek. Założenie fabryki bardzo tanie i dlatego łatwe do rozpowszechnienia, podczas gdy na rozpowszechnienie fabryki dachówek glinianych potrzeba większych kapitałów, których niema, konkurencyja więc między obydwo ma fabrykami nie może być niebezpieczną. Uznaje dachówki cementowe za ogniotrwałe na równi z glinianymi. Koszt 1.000 sztuk podaje na 60 K.

Członek ankiety p. Hipolit Bohdan, przemawia również za dachówką cementową, opierając się na własnem doświadczeniu i podnosi, że włościanin w dwóch tygodniach wyuczy się ich wyrobu i może produkować 200 do 400 sztuk tygodniowo, pracując w małej izdebce.

P. Krzen oświadczył się przeciw dachówkom cementowym. Zależą one od dobroci cementu. W 7 fabrykach znalazł zły materyał. Są one zdyskredytowane w Niemczech, gdzie komisya osobna na 35 fabryk odrzuciła je 18-tu fabrykom. Uznaje je za nieogniotrwałe i przestrzega przed zawodem ludności co do dobroci tych dachówek.

P. Wiemmer przemawia za dachówkami glinianymi. Wprawdzie założenie fabryki droższe, ale wyrób przy wielkiej produkcji będzie tańszy.

Delegat Znamirowski uważa walkę w Niemczech przeciw dachówkom cementowym za walkę konkurencyjną fabrykantów, podnosi, że odpowiedzi nadesłane krakowskiemu Towarzystwu wzajemnych ubezpieczeń z Berlina, Szwajcaryi, Holandyi, z Węgier i od austriackich Towarzystw asekuracyjnych, uznają dachówki cementowe za ogniotrwałe, że niemieckie fabryki nie mogą podołać zamówieniom na te dachówki, a praktyczne próby jej w ogniu wykazały, że nie pękają, wreszcie, że Towarzystwa asekuracyjne stawiają je

na równi z glinianami. Fabryki obydwu tych dachówek mogą w kraju swobodnie obok siebie istnieć.

Prof. Szuchewicz przytoczył daty z ministerstwa rolnictwa w Rosyi, zebrane z 34 gubernii, podług których blacha, dachówka cement., dachówka falcowana i holandska gliniana okazały się mniej odpowiedniami dla włościan, natomiast dobrym materiałem ogniotrwałym okazała się słoma w glinie maczana. Przestrzega przed udzielaniem ludności na ten cel pożyczek gotówką, gdyż byłaby to tylko sposobność do dalszego zadłużania się i podnosi potrzebę dostarczenia ludności materiału do krycia dachów najtańszego, lekkiego, trwałego i takiego, aby go ludność mogła sama sobie przyrządzać.

Hr. Starzeński uznaje dachówki cementowe z własnej praktyki za ogniotrwałe i dobre, nie podziela żądania, aby każdy włościanin mógł je sam sobie wyrabiać, gdyż to zdyskredytowałyby samą dachówkę.

Delegat Popławski przemawia za dachówkami cementowymi. Słomę maczaną w glinie uznaje za ogniotrwałą, przeciw używaniu jej jednak przemawia droższyna słomy, co raz mniejsza jej ilość i co raz gorsza jakość.

Prof. Pawlewski nadesłał listownie oświadczenie swe przeciw dachówkom cement. Stwierdza, że powstały one dopiero około roku 1845 i aż dotąd mają opinię nieprzychylną, sposób ich bowiem fabrykacji jest wprost tandetny, byle tani. Cement przy dzisiejszym sposobie wyrobu będzie zawsze złym, a twierdzenie to opiera na spostrzeżeniach zjawisk zachodzących w cemencie już w czasie jego przechowywania i w czasie zastosowania go w wyrobie, dalej na podstawie opinii fachowej prasy zagranicznej i spostrzeżeń, poczynionych w kraju. Zła opinia o dachówkach cementowych zmusiła fabrykantów niemieckich do badań i przytem odrzucono 50% nawet bez bliższego badania, a z pozostałych okazało się 25% lichemi. Cement jest dotąd zagadkowym ciałem, a dopiero od roku zaczęto go uważać za „roztwór stały“ i na tej podstawie tłumaczyć zjawiska w niem zachodzące. Wprowadzenie norm podniesie wyrób, lecz nie zrówna z glinianami. Nadto cement przy przechowywaniu często ulega zmianom niekorzystnym, a wtedy wyda zły wyrób, jak to stwierdziły głosy zagranicznej prasy fachowej. Przyczyną złego wyrobu może być również często nie cement, ale sama robota. Tego wszystkiego niema przy dachówkach glinianych. Oświadcza się wreszcie przeciw przerwaniu się na subwencyonowanie dachówek cementowych, spowodowałyby to bowiem podkopanie przemysłu dachówek glinianych kosztem eksperymentów na dachówkach cementowych.

W szczegółowej dyskusji złożyli członkowie ankiety następujące odpowiedzi na postawione im pytania:

Ad. 1. Pp. Paszkowski, Znamirowski, Urbański i Liban oświadczyli, że dachówka cementowa jest ogniotrwałą. Do ich zdania przystąpili pp. Steingraber i Wimmer, ale z zastrzeżeniem, że odnosi się to tylko do dachówki najlepszego gatunku, wyrabianej pod ścisłą kontrolą fachową. Natomiast pp. Krzen i Lewicki oświadczyli się przeciw ogniotrwałości dachówek cementowych.

Ad. 2. Pp. Urbański, hr. Starzeński, Znamirowski i Liban stawiają odporność dachówek cementowych na równi z glinianami, zaś pp. Wimmer i Lewicki oświadczają się przeciw odporności dachówek cementowych, zwłaszcza, jeśli one nie są terowane lub nie polerowane cementem. P. Steingraber oświadczył w nadesłanym liście, że dachówka cementowa z dobrego materiału, umiejętnie sporządzona i po zupełnem związaniu będzie należycie odporna. P. Krzen wreszcie złożył oświadczenie oparte na praktyce zagranicy, że dachówka cementowa nieprawidłowo złożona, ze złych materiałów lub nie fachowo, pod wpływem atmosfery i temperatury dostaje rysów, przepuszcza wilgoć, staje się kruchą, łuszczy się i rozpada, bądź już w pierwszym roku, bądź w latach następnych.

Ad. 3. Pp. Lewicki, Liban, hr. Starzeński, Znamirowski i Krzen stwierdzili, że dachówki cementowej nie można w świeżym stanie transportować, ale dopiero najmniej po trzech miesiącach, przyczem p. Lewicki stwierdził, że transportować ją można dopiero po roku, a p. Krzen — po sześciu miesiącach, inaczej osłabia się związanie cementu z piaskiem. Za łamliwością w transporcie oświadczyli się pp. Lewicki i Krzen, przeciw tej łamliwości zaś pp. hr. Starzeński, Znamirowski i Liban.

Ad. 4. P. Liban wyraził, że czasu trwania dachówki cementowej niepodobna oznaczyć, zaś p. Krzen podaje, że powstała ona dopiero 1846 r. w Niemczech i że przypuszczałnie

dłużej jak 20 kilka lat trwać nie może — i to tylko wówczas, gdyby wszystkie warunki były ściśle zachowane, t. j. z dobrego materiału i fachowo wyrobiona. Natomiast dachówka gliniana choćby w pierwszych latach przypuszczała wodę, to przez zamulenie kurzem staje się nieprzepuszczalną, a jako wypalona w temperaturze 800 do 1100° jest wytrzymałą na wszelkie wpływy ognia i zmiany temperatury.

Pp. Paszkowski, Znamirowski i Liban przemawiają za trwałością dachówek cementowych, a p. Lewicki przeciw. P. Steingraber w nadesłanym liście podaje, że z powodu braku wiekowego doświadczenia, nie można wydawać ani dodatniej, ani ujemnej o tem opinii.

Ad. 5.

P. Liban podaje, że ze 100 kg. cementu przy mieszaninie 1 : 3, wyrabia się 125 dachówek cement., z 800 kg. — 1000 sztuk kosztem 34 K, piasku 1 m kub. w Krakowie 3 K, robocizna 16 K, farba 2 K, amortyzacja 7 K, razem 62 K własnych kosztów. W Kętach i Rzeszowie kosztuje 1m kw. na dachu z ułożeniem 1 K. 40 h. Dachówka cementowa jest nieco cięższą od glinianej.

Prof. Szuchewicz podaje koszt 1000 sztuk na 98 K, a jeden metr kwadratowy dachu na 1 K 40 h do 1 K 50 h dachówki na miejscu wyrobionej. Wagę zaś podaje na 34 kg., a glinianej na 38 kg. Cena drugiej sorty dachówki glinianej równa się cenie dachówki cementowej we Lwowie. W Drohobyczu kosztuje 1 m³ piasku 16 K, a we Lwowie 2 K 40 h. P. Urbański podaje, że 1000 sztuk nie będzie więcej kosztować jak 90 K. P. Lewicki przytacza, że fabryka dachówek glinianych w Göding pod Wiedniem daje do Kołomyi 1000 sztuk za 96 K, a na miejscu po 44 K. W Sokalu koszt własny dachówki cementowej wynosi 115 K za 1000, zaś za metr kwadratowy 1 K 20 h własnego kosztu, a 1 K 70 h w handlu. Wobec małej produkcji dachówek glinianych w kraju, żadna fabryka nie może dać za tę cenę co Göding. Gdyby założono fabrykę dachówek glinianych z kapitałem 700.000 K, wypadłoby 1 m. kw. na 48 K własnego kosztu. Przy poparciu fabrykacji dachówek glinianych będą one o połowę tańsze i lepsze.

P. Wimmer przyłącza się do tych wywodów i oświadcza, że popieranie wyłączne dachówek cementowych byłoby niebezpiecznym experimentem. Hr. Starzeński stwierdza, że dachówka cementowa lżejszą jest od glinianych, sądząc podług dachówek w Kołomyi. Delegat Popławski podnosi, że w Jasielskiem dachówki cementowej (falcowanej) koszt własny wynosi 69 K, a w handlu 80 K. Delegat Paszkowski przemawia przeciw popieraniu obydwu gatunków dachówek, natomiast za organizowaniem handlu ich przez pośredników i zbliżenie do konsumentów.

Ad. 6.

Pp. Urbański i Znamirowski oświadczają się za praktycznością i łatwością krycia dachów włościańskich dachówką cementową ale domagają się pomocy kraju do zakładania warsztatów.

Pp. Krzen i Lewicki oświadczyli się przeciw temu. P. Wimmer przemawiał przeciw jednostronnemu popieraniu przez kraj fabrykacji dachówek cement., gdyż konkurencja wolna nie jest szkodliwą. Stałaby się zaś ona niemożliwą, gdyby kraj popierał dachówki cementowe. Prof. Szuchewicz oświadczył, że Tow. asek. „Dniestr“ popierać będzie to, co Wydział krajowy uzna za dobre. Zastępca Płaszowskiej fabryki obawia się, aby poparcie przez kraj dachówek cement. nie wywołało złej fabrykacji a w takim razie popieranie to byłoby szkodliwe dla ludności. Doradza, aby kraj i powiaty pomagały kółkom rolniczemu w zakupie materiału ogniotrwałego. P. Liban nie upatruje różnicy między dachówką glinianą i cementową. P. Steingraber w nadesłanym liście podnosi, że przy dopełnieniu wszystkich warunków co do materiałów, roboty i ułożenia się, można pokrywanie dachów cementową dachówką uważać za praktyczne, należy jednak wystrzegać się niezdrowej konkurencji. P. Lewicki podaje, że najlepszą i najtańszą dachówką glinianą jest wstęgowa (Strang-Falz-Ziegel) w cenie po 44 K. za 1.000 sztuk a w handlu po 76 K. z powodu małego zbytu. P. Krzen przemawia za prasowaną z poprzecznym falcem, gdyż ten falc uszczelnia dach przed zawianiem śniegu; wstęgowa falcowana za to łatwiejsza do fabrykacji więc i tańsza. Znamirowski oświadcza się za równem traktowaniem dachówek glinianych i cementowych.

Ad 8.

P. Krzen doradza zakładanie małych rolniczych fabryk dachówek glinianych, któreby zarazem wyrabiały cegłę. W Dynowie założono taką fabrykę kosztem 12.000 K. a wyrabia ona 60.000 dachówek glin. prasowanych i 20.000 cegieł a ma zysku w jednym roku 500 K. Gлина jest doskonałą w 26 powiatach i na 36 obszarach dworskich.

Przy kapitale 20.000 K. może taka fabryka wyprodukować 120.000 dachówek i 40.000 cegieł a ceglarz wyuczony na dwumiesięcznym kursie dachówkarskim w szkole rolniczej może fachowo czynności swe spełniać. Średnia fabryka wymaga już wykształconego kierownika technika i funkcjonariusza administracyjnego. Przy produkcji 500.000 dachówek potrzebuje ona kapitału na założenie i prowadzenie 120.000 K. Fabryki małe rurek drenarskich powiodły się a można tylko zmienić mundsztuk maszyny do wyrabiania dachówek. P. Fraenkel stwierdza, że 20.000 K. nie wystarczy na założenie małej fabryki a razem z p. Ehrenpresem i Lewickim podnoszą, że tylko wielka fabryka może zniżyć cenę dachówek glinianych, do założenia zaś takiej fabryki potrzeba 1,000.000 koron. P. Lewicki podaje nadto, że małe fabryki obydwu gatunków dachówek są złe, cegła produkowana na prowincyi jest złą a wyrób dachówek glinianych nie jest łatwy i zwykły strycharz nie zrobi dobrej dachówki.

Wreszcie razem z p. Znamirowskiem, który zaznacza, że i przy dobrej glinie zła produkcja techniczna może wielkim fabrykom zaszkodzić, zwracają uwagę, że zły wyrób dachówek glinianych odstraszy włościan i nie przełamie ich uporu-

Już po odbyciu ankiety rozesłał p. Wimmer nadto drukowany swój wywód, z którego przytaczają się tu ceny wyrobu dachówek cementowych i glinianych, mianowicie :

Wartość materiałów surowych przy doborowej ich jakości na 1.000 szt. dach. glin. 1'7 m. gliny po 2 K. i 600 kg. węgla do pieca i pod kocioł parowy po 1'70 K. za 100 kg., czyli razem 13 K. 60 h. Natomiast 1.000 szt. dach. cement. 1'7 m³ piasku po 2 K. i 800 kg. cementu z transportem po 5 K. za 100 kg. razem 43 K. 40 b. prócz farby, różnica zatem 30 K. na korzyść dachówek glinianych.

Ponadto dachówka gliniana znosi zaraz po wypaleniu i najdalszy transport, dachówka cement. zaś dopiero po roku i to nie zawsze. Ubytek w transporcie i przy kryciu bywa przy dachówkach cement. znacznie wyższy, co również podnosi ich cenę.

Koszta fabrykacji wynoszą :

1'7 m ³ piasku po 2 K.	3 K. 40 h.
800 kg cementu z transportem à 5 K.	40 " — "
4 dni majstra po 2 K.	8 " — "
4 dni pomocnika	4 " — "
Uszczelnienie powierzchni wraz z materiałem	8 " — "
Amortyzacja wkładu na lat 10	10 " — "
Oprocentowanie kapitału po 5 %	5 " — "
Podatki i t. d.	2 " — "
Administracja	2 " — "
Ubytek przy fabrykacji, transporcie i kryciu	8 " — "
	<hr/>
	Razem 90 K. 40 h.

bez żadnego zysku.

Kapitał potrzebny na założenie fabryki dachówek cementowych :

Jeden warsztat ręczny wyrabiający 250 sztuk dziennie wraz z podkładami z blachy żelaznej z cłem i transportem	2.500 K.
Szopa letnia, sztelarze i t. d.	1.000 K.

Razem 3.500 K.

Warsztat taki wyrobi przez lato około 35.000 sztuk a więc każdych 1.000 sztuk rocznej produkcji wymaga nakładu 100 K.

Każdych 1.000 sztuk zaś dachówki glinianej wymaga przy fabrykacji na większą skalę również 100 K., zaś przy fabrykacji na małą skalę około 150 K.

Dzisiejsza produkcja dachówek glinianych w kraju wynosi około 20 milionów sztuk, ażeby zaś podwoić tę ilość, potrzebowałyby 600 warsztatów dachówek cementowych, co wymagałoby kapitału przeszło dwóch milionów koron.

Opierając się na oświadczeniach tych członków ankiety, którzy stwierdzili, że dotychczasowa praktyka w kraju nie potwierdziła poważniejszych zarzutów podnoszonych przeciw dachówkom cementowym i że Towarzystwa asekuracyjne zaliczają je do ogniotrwałych materiałów, Wydział krajowy zawiadomił Wydziały powiatowe okólnikiem z 22. marca 1905 L.W. 27447, iż ze swej strony nie będzie podnosił zarzutów przeciw pożyczkom powiatów na zakładanie lub popieranie wyrobu dachówek cementowych. Rozporządzeniem bowiem z 14. lutego 1905 L. 11697 wezwał był Wydziały powiatowe, ażeby aż do wyniku wspomnianej wyżej ankiety, wstrzymały się ze swą w tym kierunku akcją.

Zarazem przekazał Wydział krajowy protokół ankiety z uchwałami Wysokiego Sejmu z 14. października 1904 ponownie Komisji krajowej dla spraw przemysłowych celem wydania żądanej przez Wysoki Sejm opinii.

Opinia ta opiewa, jak następuje:

Dachówka gliniana pierwszej klasy porównana z taką dachówką cementową, okazuje się w praktyce lepszą od tej ostatniej, chociaż nie ulega wątpliwości, że dachówka cementowa nadaje się też do krycia dachów, jeżeli zrobioną jest z przednich materiałów przez siły umiejętnie wyszkolone pod fachowym nadzorem, jeżeli stosunek piasku do cementu jest odpowiedni i gdy się jej nie pierwiej użyje, aż po należytem związaniu i odleżeniu się.

Zwrócić jednak należy uwagę na to, że łatwo zdarzyć się może w praktyce, że producenci dachówek cementowych mniej sumienni, celem osiągnięcia wyższych zysków, używają mniej cementu niżby należało, jak to się już i obecnie dzieje, tembardziej, że konsument nie jest w stanie na oko to stwierdzić i dopiero po roku lub dwu, gdy dachówka taka zacznie się rozsypywać, po niewczasie się przekonuje, na jaką stratę materialną narażony został. Dachówka gliniana z reguły nie może być produkowana na małą skalę, i wymaga wielkich kapitałów na inwestycje fabryczne, co też daje do pewnego stopnia rękojmię dobroci wyrobu, podczas gdy do wyrobu dachówek cementowych potrzeba tak mało kapitału, że lada nieukwalifikowany małomieszczanin lub spekulant, mający na oku chwilowy zysk, bez ryzyka wyrobnię dachówek cementowych założyć może.

Komisja krajowa dla spraw przemysłowych zwraca uwagę, że tak dachówka gliniana jak i cementowa tylko wtedy może być z reguły dobrą, i na poparcie zasługiwać, gdy jest wyrobioną fabrycznie przez ludzi wyszkolonych w zakładach przemysłowych, zaopatrzonych w odpowiednie urządzenia maszynowe i pod fachowem kierownictwem.

Popieranie zaś wszelkich drobnych wyrobni prowadzonych często przez ludzi nieukwalifikowanych tak krajowi jak i samemu przemysłowi tylko szkodę przynieść może. Wobec tego, że celem całej akcji nie powinno być forytowanie jednej gałęzi przemysłu, ze szkodą drugiej, lecz przedewszystkiem dążenie do tego, by umożliwić najszerszym warstwom, zwłaszcza włościańskim krycie dachów ogniotrwałe, i to materiałem dobrym, streszcza Komisja krajowa dla spraw przemysłowych swą opinię, jak następuje:

I. Przy kryciu dachów, zwłaszcza włościańskich należy dawać pierwszeństwo dachówkom glinianym. W tych miejscowościach jednak, w których wskutek złej komunikacji, odległości od kolei, lub też z innych powodów otrzymanie odpowiedniej dachówki glinianej po cenie przystępnej sprawia trudności, można również zalecić do krycia dachów włościańskich dachówkę cementową, o ile ta będzie wykonaną pod odpowiednią kontrolą, z przednich materiałów i przez ludzi odpowiednio wyszkolonych.

II. Utworzenie funduszu pożyczkowego celem udzielania bezprocentowych pożyczek powiatom i gminom na zakładanie warsztatów dachówek cementowych nie jest wskazaniem, gdyż byłoby to forytowaniem jednej gałęzi przemysłu ze szkodą drugiej.

III. Natomiast jest wskazaniem dążenie do tego, by Rady powiatowe porozumiały się z fabrykami dachówek glinianych, względnie i cementowych celem utworzenia składów dachówek po powiatach, tak, by możliwie włościanom nabywanie tychże pod dogodnymi warunkami. Jedynie w tych Radach powiatowych, gdzie prowadzonym jest we własnym zarządzie wyrób rur betonowych dla użytku drogowego możnaby z nim łączyć wyrób dachówek cementowych dla użytku włościan, jeżeli nie ma na miejscu lub w pobliżu odpowiedniej dachówki glinianej.

IV. Celem umożliwienia, by z jednej strony fabrykanci nie byli zmuszeni udzielać zbyt wysokich i długoterminowych kredytów, a z drugiej strony by włościanie mający zamiar pokryć swe domostwa ogniotrwałe, mogli korzystać z dogodnego kredytu, należy stworzyć fundusz pożyczkowy celem udzielania bezprocentowych pożyczek powiatom na utworzenie składów dachówek glinianych względnie i cementowych, gdyż tą drogą najlepiej cel osiągnięty zostanie, do którego zmierza uchwała Wysokiego Sejmu.

Wobec poważnych głosów, wyrażonych na ankiecie, wobec powyższej opinii Komisji krajowej dla spraw przemysłowych, nie może Wydział krajowy przedstawić Wysokiemu Sejmowi wniosku na bezpośrednie popieranie wyrobu dachówek czy to glinianych, czy też cementowych.

Popieranie dachówek cementowych jest zbyteczne wobec małego kosztu potrzebego do założenia podobnej fabryki, popieranie zaś wyrobu dachówek glinianych, pominięwszy, iż na to potrzebowałyby poważniejszych funduszy, nie jest wskazane, gdyż wyrób ten opłaca się doskonale i powinien znaleźć i znachodzi dostateczne fundusze prywatne.

Natomiast przedstawił Wydział krajowy już wyżej wniosek na utworzenie funduszu jednomilionowego celem ułatwienia ludności krycia dachów ogniotrwałym materiałem i zakładania powiatowych składów dachówek, a w ten sposób znajdują pośrednio poparcie fabryki dachówek i glinianych i cementowych.

Do popierania powstawania miejskich albo powiatowych Spółek właścicieli domów zakładanych w celu przyspieszenia krycia dachów materiałem ogniotrwałym przy pomocy wspólnego kredytu za poręką gmin i powiatów, Wydział krajowy nie mógł przystąpić w przekonaniu, że inicjatywa Wydziału krajowego tworzenia takich Spółek bez objawionego dotychczas w kraju ze strony ludności zamiaru ich zakładania, byłaby bezskuteczną.

Przytoczoną na wstępie uchwałą z 26. października 1904 polecił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu poczynić starania u c. k. Rządu, aby dla przewozu dachówek do miejsc dotkniętych pożarem, taryfy przewozowe na kolejach państwowych zniżył do połowy dzisiejszej normy.

Uchwałą tę przydzielił Wydział krajowy swojemu fachowemu biurowi kolejowemu do załatwienia.

Biuro to złożyło jednak w tej sprawie następującą relację:

Dla przewozu zwykłych cegieł murarskich jakoteż dachówek niepolewanych w ładunkach całowozowych obowiązuje na c. k. kolejach państwowych ogółem taryfa wyjątkowa II. Jest to najtańsza taryfa, jaką kolej państwowa w zwykłych warunkach rozporządza; stawka jednostkowa wynosi:

od 1— 50 km. — 0·24 gr.	} za 100 kgr. i 1 km. i 6 gr. należytości manipulacyjnej za 100 kgr.
" 51—150 " — 0·20 "	
" 151—300 " — 0·18 "	
" nad 300 km. — 0·16 "	

Podług tej taryfy przewozi kolej państwowa wogóle artykuły najmniejszej wartości jak: lód i śnieg, ziemię, piasek, wodę, żużle, drzewo opałowe, torf, kamień łamany, trociny etc. — Żądanie zniżenia tej najtańszej taryfy do połowy dzisiejszej normy dla przewozu dachówek do miejscowości dotkniętych pożarem będzie bezowocnem, jeżeli się zważy, że stawka jednostkowa 0·2 gr. od 100 kg. przedstawia tak zwane koszty własne administracyjne, poniżej której kolej państwowa w swym układzie taryf wogóle nie schodzi.

Taryfę tę zastosowuje kolej państwowa w nader rzadkich wypadkach jako nadzwyczajną wyjątkową zniżkę dla materiałów budowlanych np. do budowy dróg. Zwykle udzielane przygodne zniżki taryfowe, np. tak zwane przednowkowe dla karmy bydłowej etc. nie schodzą nigdy popod wymiar tej taryfy wyjątkowej II-giej.

Przy tym rzeczywistym stanie sprawy taryfowej należy przeto zaniechać starań o niżkę, na której uzyskanie liczyć nie można.

Czyniąc zadość uchwale Wysokiego Sejmu z 20. października 1904, przedkłada Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi projekt ustawy, mocą której gmina Zakopane poddana zostaje postanowieniom ustawy o policyi ogniowej z 10. lutego 1891 Nr. 18. dz. u. kr.

Przedkładając sprawozdanie niniejsze i wnioski w niem przedstawione, załatwił Wydział krajowy temsamem przytoczone na wstępie uchwały Wysokiego Sejmu z wyjątkiem jedynie uchwały w przedmiocie przedłożenia projektu ustawy o policyi ogniowej dla wsi.

Wydział krajowy zaznacza, że projekt wspomniany przedłożył Wysokiemu Sejmowi sprawozdaniem swem jeszcze z 2. grudnia 1892 LW. 55.540 na posiedzeniu Wysokiego Sejmu z 24. kwietnia 1893 (aleg. sten. spr. Nr. 77).

Projekt ten jednak nie wszedł w drugiem czytaniu na porządek dzienny Wysokiego Sejmu.

Obecnie Wydział krajowy rozporządzeniem z 3. maja 1905 LW. 18.331 udzielił projekt rzeczony krajowemu Związkowi ochotniczych straży pożarnych do zbadania, czyli i w jakim kierunku z powodu upływu dłuższego czasu i nabytych doświadczeń należałoby go uzupełnić lub zmienić.

Do chwili zamknięcia niniejszego sprawozdania nie otrzymał jeszcze Wydział krajowy odpowiedzi Związku.

Na podstawie niniejszego sprawozdania Wydział krajowy wnosi:
 Wysoki Sejm raczy powziąć dołączoną uchwałę i uchwalić dołączone ^{1/} projekty ustaw.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Marszałek krajowy:
S. Badeni, w. r.

Sprawozdawca:
Dr. Józef Wereszczyński, w. r.
 Członek Wydziału krajowego.

Uchwała.

1. Sejm ustanawia krajowy fundusz pożyczkowy dla Reprezentacji powiatowycy na ułatwienie krycia dachów materiałem ogniotrwałym.

2. Fundusz ten ustanawia się w sumie 1,000.000 koron.

3. Z funduszu tego udzielać będzie Wydział krajowy Reprezentacyom powiatowym bezprocentowych, zwrotnych w 10 latach pożyczek :

a) Na bezprocentowe, zwrotne w 10 latach, poręczone przez gminy pożyczki dla ubogiej ludności włościańskiej i małomiejskiej w celu ułatwienia jej krycia budynków ogniotrwałym materiałem.

b) Na zakładanie w miarę uznania Wydziału krajowego powiatowych składów dachówek glinianych i cementowych pod warunkiem, że Wydziały powiatowe zaopatrywać będą z tych składów ludność włościańską i małomiejską w dachówkę za zwrotem ceny fabrycznej z doliczeniem jedynie kosztów dostawy do składu powiatowego.

4. Sejm upoważnia Wydział krajowy, ażeby imieniem kraju na cel wyszczególniony pod 1) zaciągnął we własnych funduszach lub w Banku krajowym pożyczkę w sumie 1,000.000 koron, oprocentowaną najwyżej na 4⁰/₀, oraz ażeby na spłatę tej pożyczki stosowne raty anuitetowe wstawiał do wydatków corocznego budżetu funduszu krajowego od roku 1907.

I.

Ustawa

z dnia obowiązująca w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem w przedmiocie zmiany §. 24. ustawy o Reprezentacyi powiatowej z 12. sierpnia 1866 Nr. 21. dz. u. kr.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam, co następuje :

Art. I.

Postanowienia §. 24. ustawy o Reprezentacyi powiatowej z 12. sierpnia 1866 Nr. 21. dz. u. kr. uchyla się a natomiast mają one opiewać:

Pożyczki.

§. 24. Rada powiatowa może w interesie powiatu zaciągać pożyczki, lub przyjmować zobowiązania, jeżeli kwota pożyczki, lub wartość ciężaru, wynikającego z zobowiązania, łącznie z długami już istniejącymi, nie przewyższa % podatków bezpośrednich, w powiecie przypisanych.

Do zaciągania pożyczek, lub przyjęcia zobowiązań, przekraczających tę miarę, lecz nie przenoszących 50% wspomnianych podatków, potrzebne jest zezwolenie Wydziału krajowego.

Do pożyczek większych, jakoteż do innych operacyj kredytowych, potrzebną jest ustawa krajowa.

Wyjątek stanowią pożyczki przeznaczone na pomoc dla ludności powiatu, dotkniętej klęską elementarną lub na ułatwienie krycia budynków ogniotrwałym materiałem.

W tych wypadkach Wydział krajowy może zezwolić na zaciągnięcie pożyczki, chociażby wartość obciążenia powiatu przekraczała 50% podatków bezpośrednich w powiecie przypisanych.

Art. II.

Wykonanie tej ustawy poruczam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

II.

Ustawa

z dnia obowiązująca w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkim Księstwem Krakowskim, zmieniająca niektóre postanowienia ustawy z 13. października 1899 Nr. 133. dz. u. kr.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkim Księstwem Krakowskim postanawiam, co następuje:

Art. I.

Postanowienia §§. 7., 12., 14., 17., 18., 20., 32., 36., 40. i 55. ustawy z 13. października 1899 Nr. 133. dz. u. kr. uchyla się a natomiast mają one opiewać:

§. 7.

Rozpoczęcie budowy.

Budowa może być dopiero wtedy rozpoczęta, gdy konsens stał się prawomocnym.

Roboty zaś przy budowłach włościańskich i gospodarskich poszczególnione w §. 1. ustęp 2. mogą być rozpoczęte w sześć dni po zgłoszeniu ich u zwierzchności gminnej, jeżeli ta ostatnia, czy to podług własnego uznania, czy też z powodu sprzeciwienia się zamierzonej robocie ze strony sąsiada, nie zarządzi rozprawy budowlanej.

Na obszarze zdrojowisk i stacyi klimatycznych może miejscowa władza policyjna ze względów publicznych (zdrowotnych, komunikacyjnych, spokoju mieszkańców itp.), w miesiącach lipcu i sierpniu wstrzymać wykonanie prawomocnie dozwolonych robót

wymienionych w §. 1. niniejszej ustawy, z wyjątkiem wszakże robót podanych w punkcie a), c), f), i), k), m) tegoż §. 1.

§. 12.

Budowy obok dróg i placów, na polu górnictwem, na granicy monarchii i w rejonie fortyfikacyjnym.

Odległość budynku od drogi krajowej, powiatowej, gminnej I. klasy lub od publicznego dojazdu kolejowego, wynosić ma przynajmniej trzy metry a od publicznej drogi gminnej II. kl. conajmniej dwa metry, licząc od zewnętrznej krawędzi rowu drogowego.

Odległość ogrodzeń od powyższych dróg publicznych wynosić ma co najmniej 60 cm, licząc od zewnętrznej krawędzi rowu drogowego.

Wyjątek stanowią ulice i place posiadające ustalone linie regulacyjne.

Przy takich ulicach i placach należy domy stawiać bezpośrednio przy ustanowionej linii regulacyjnej.

Jeśli przed rzeczonymi domami ma być urządzony ogród lub zajazd, wówczas cofnięcie domu może być dozwolone tylko pod następującymi warunkami:

a) Odległość domu od ulicy lub placu nie może wynosić mniej jak 3 m, a przestrzeń ta nie może być użyta pod budynki uboczne, magazyny, składy, lub na cel, któryby przestrzeń tę szpecił.

b) Przestrzeń rzeczona ma być od ulicy lub placu odpowiednio oddzieloną.

Na obszarze zdrojowisk i stacyi klimatycznych odległość budynku od którejkolwiek drogi publicznej, jeśli droga ta niema ustalonej linii regulacyjnej, wynosić ma sześć metrów, licząc od zewnętrznej krawędzi chodnika lub rowu przydrożnego.

O rozprawie zarządzonej z powodu prośby o konsens na budowę lub roboty przy drogach krajowych powiatowych, publicznych dojazdach kolejowych, lub też przy drogach gminnych, należy przynajmniej na ośm dni przed terminem badania planu (§. 4.) uwiadomić władzę zarządzającą temi drogami, pozostawiając jej wybór bądź to wzięcia udziału w rozprawie komisyjnej przez delegata bądź też nadesłania pisemnego wniosku.

W razie zamierzonej budowy na eksploatawanem polu górnictwem lub naftowem, należy do rozprawy przepisanej §. 4. zawezwać także zarząd odnośnego przedsiębiorstwa, o ile tenże znajduje się w gminie lub w najbliższem jej sąsiedztwie.

Jeżeli nowy budynek stawiany być ma na ustroiu w pasie dwu kilometrów od granicy monarchii, należy przynajmniej na ośm dni przed terminem rozprawy uwiadomić o tem c. k. Starostwo, które może do rozprawy delegować zastępcę na koszt rządowe albo też pisemnie przesłać odnośne swe uwagi.

Przy budowach w rejonie fortyfikacyjnym tudzież obok dróg państwowych mają być zastosowane przepisy w tej mierze obowiązujące.

Regulacja zdrojowisk lub stacy klimatycznych.

W miejscowościach, w których znajdują się zdrojowiska lub stacje klimatyczne o własnym statucie, obowiązany jest Wydział powiatowy najdalej w przeciągu dwóch lat od wejścia w życie niniejszej ustawy zarządzić w myśl §. 13. sporządzenie planu regulacyjnego.

Plan taki sporządzi komisya zesłana na miejsce z ramienia Wydziału powiatowego.

W komisji mają wziąć udział :

- a) Delegat Wydziału powiatowego jako przewodniczący ;
- b) Naczelnik gminy i jeden delegat Rady gminnej ;
- c) Przełożony obszaru dworskiego ;
- d) Znawcy (w sprawach budowlanych, sanitarnych i t. p.) przez Wydział powiatowy powołani ;
- e) Delegat komisji zdrojowej lub klimatycznej względnie także rządowy inspektor zdrojowy.

Strony interesowane należy uwiadomić o terminie odbyć się mającej komisji.

Dalsze czynności mają być dokonane podług postanowień §. 13.

Koszta komisji i sporządzenia planu regulacyjnego ponosi fundusz kąpielowy. Za udział w tej komisji stron interesowanych i miejscowej władzy policyjnej nie mogą być przyznane żadne koszty.

Tylko na podstawie zatwierdzonego planu regulacyjnego może Zwierzchność gminna, względnie Wydział powiatowy (§.9.) wydać konsensa na budowę lub roboty poszczególnione w §. 1. wszakże pod następującymi warunkami :

Przy drogach, ulicach i placach, przy których bądź już znajdują się, bądź według uznania komisji zdrojowej powstać mogą mieszkania, przeznaczone dla gości kąpielowych :

1. Można stawiać tylko budynki główne (mieszkalne) frontem do tych dróg, ulic i placów, uboczne zaś względnie gospodarskie tylko w podwórzu poza budynkami głównymi.

2. Budynki główne (mieszkalne) mają być albo murowane, albo stawiane na podmurowaniu 50 cm. wysokiem.

3. Odległość budynków nieogniotrwałych tak głównych (mieszkalnych) jak i ubocznych (gospodarskich) czy to od budynków własnych czy sąsiednich głównych i ubocznych, wynosić ma przynajmniej 10 metrów oraz 5 metrów od granicy gruntu sąsiedniego.

4. Przy budowie budynków mieszkalnych przestrzegać należy postanowień §. 21. ustęp ostatni, oraz postanowień §. 25.

5. Budynki mieszkalne należy, o ile to możliwe, obsadzać drzewami, a to w odległości około 5 m od tych budynków.

Na miejscach podlegających powodzi nie wolno stawiać mieszkań dla gości kąpielowych.

W miejscowościach, w których powstaną nowe zdrojowiska lub stacje klimatyczne, obowiązany jest Wydział powiatowy zarządzić sporządzenie planu regulacyjnego w przeciągu sześciu miesięcy od czasu wydania statutu zdrojowego.

§. 17.

Plan regulacyjny.

Przy sporządzaniu planu regulacyjnego (§§. 13. 14. i 15.) lub planu linii regulacyjnej (§. 16.) należy przestrzegać głównie:

a) ażeby rozkład i położenie budynków odpowiadały wymaganiom sanitarnym, ogniowo-policyjnym i wogóle względom bezpieczeństwa;

b) ażeby drogi i ulice były ile możności proste, równe i jeśli stosunki miejscowe na to pozwalają, tak szerokie, iżby je obsadzić można drzewami przynajmniej po jednej stronie;

c) ażeby opady atmosferyczne miały zabezpieczony należyty odpływ, a sposób odprowadzenia nieczystości został należyście ustanowiony.

Na obszarze zaś zdrojowisk i stacyi klimatycznych należy nadto przestrzegać:

d) ażeby po obydwu stronach dróg i ulic można urządzić chodniki i zasadzić drzewa;

e) ażeby utworzyć wolne przedstrzenie gruntów dla założenia lub rozszerzenia parku względnie uzyskać place wolne od zabudowań.

§. 18.

Wywłaszczenie.

Jeżeli ze względów publicznych a mianowicie ze względów sanitarnych, komunikacyi, bezpieczeństwa od ognia lub wskutek ustanowienia linii regulacyjnej, okaże się potrzeba utworzenia nowej drogi, ulicy lub nowego placu albo zajdzie potrzeba sprostowania lub rozszerzenia istniejącej drogi, ulicy lub istniejącego placu, względnie także potrzeba cofnięcia budowy z dotychczasowej linii frontowej do nowej linii regulacyjnej, winien będzie właściciel gruntu, ewentualnie, o ile zachodzą warunki określone w §. 365. ust. cyw., w drodze wywłaszczenia odstąpić gminie na własność potrzebną przestrzeń za wynagrodzeniem.

Jeśli zaś wskutek regulacyi okaże się potrzeba wysunięcia budowy z dotychczasowej linii frontowej do nowej linii regulacyjnej, wówczas budujący obowiązany będzie przed przystąpieniem do wykonania zamierzonej budowy, nabyć na własność od dotychczasowego właściciela za wynagrodzeniem część gruntu między dotychczasową linią frontową a nową linią regulacyjną, a tenże właściciel, o ile zachodzą warunki określone w §. 365. ust. cyw., może być przymuszonym do odstąpienia budującemu tej części gruntu w drodze wywłaszczenia.

Orzeczenie o wywłaszczeniu należy do władzy politycznej.

Gdyby w powyższych wypadkach strony interesowane co do wysokości wynagrodzenia nie zgodziły się, oznaczy ją orzeczenie sądowe.

Niedojście do skutku ugody nie wstrzymuje dalszej rozprawy budowlanej.

W razie zajęcia obcego gruntu pod budowę, może być konsens budującemu tylko wówczas udzielony, jeżeli tenże wykaze się, iż otrzymał na to zezwolenie właściciela gruntu, lub też, że dostatecznie zabezpieczył kwotę odszkodowania, którą sąj oznaczy.

Przepisy niniejszego paragrafu należy stosować i do wypadków, gdzie na obszarze zdrowiska lub stacyi klimatycznej ze względów publicznych, okaże się potrzeba zajęcia obcych gruntów dla utworzenia wolnych od zabudowań placów na cele użyteczności publicznej, albo też okaże się potrzeba usunięcia istniejących piekarni, kuźni, ślusarni i t. p. zakładów przemysłowych (§ 36), o ile zakłady takie mogą ujemnie wpływać naj zdrowie i spokój mieszkańców.

§. 20.

Materyał i odległość budowli.

1. Nowe budowle stawiane po wejściu w życie niniejszej ustawy należy pokrywać ogniotrwałym materyałem.

2. Wydział krajowy na wniosek Wydziału powiatowego może w wypadkach uwzględnienia godnych, uwolnić na pewien ściśle określony czas pojedyncze gminy lub jej części od obowiązku krycia nowych nieogniotrwałych budynków materyałem ogniotrwałym.

3. Odległość nowego nieogniotrwałego budynku, bez względu na to, czy ma być ogniotrwale lub nieogniotrwale pokryty, od jakiegokolwiek obcego budynku, wynosić ma najmniej dziesięć metrów. Jeżeli budynek taki stanąć ma przy drodze, ulicy lub placu publicznym, odległość jego od granicy niezabudowanego gruntu obcego wynosić ma najmniej pięć metrów.

4. Budynek z materyału ogniotrwałego może swym murem ogniochronnym przylegać do każdego budynku lub gruntu obcego.

Jeżeli jednak budynek taki nie ma przylegać do budynku lub gruntu obcego a stanąć ma przy drodze, ulicy lub placu publicznym, wówczas odległość jego wynosić ma najmniej sześć metrów od obcego gruntu.

5. Budynek nieogniotrwały stary lub spalony można zezwolić odbudować z materyału nieogniotrwałego na tem samym miejscu i w dotychczasowych rozmiarach nawet w wypadku braku 10-metrowej odległości, jeżeli rozmiar gruntu nie dozwala na odsunięcie budynku do 10-metrowej odległości.

6. Pokrycie materyałem nieogniotrwałym dachu budynku pod 5. wspomnianego, nieogniotrwale dotąd krytego, można dozwolnić tylko po urzędowem stwierdzeniu przez Wydział powiatowy ubóstwa właściciela.

7. Na obszarze zdrojowisk i stacyi klimatycznych wyjątki pod 5. i 6. przewidziane, nie są dozwolone.

8. Dach budynku przeznaczonego wyłącznie na przechowywanie zboża, siana i t. p. płodów rolniczych, można pokryć materyałem nieogniotrwałym, jeżeli budynek rzeczony stanie w odległości co najmniej dwustu metrów od zabudowanej części gminy.

9. Budynek piętrowy należy w każdym razie pokryć ogniotrwałym materyałem.

10. Ściany budynków nieogniotrwałych, przy których stanąć mają kominy, piece i ogniska, muszą być murowane, od takiej zaś ściany można postawić komin w odległości pół metra, a piec lub ognisko w odległości jednego metra.

11. Budynek, którego ubikacye na piąttrze przeznaczone są do zebrania większej ilości osób (zgromadzenia wszelkiego rodzaju, koncerty, domy modlitwy i tp.), musi być ogniotrwale zbudowany i ogniotrwale kryty.

12. Odległości niniejszym paragrafem ustanowione nie naruszają postanowień przewidzianych w §§. 12., 14., 32., 35., 36., i 37., liczyć je zaś należy zawsze od najbliższej wystającej ku zamierzonej budowie części (ganeb, okap i t. p.) jednego budynku do takiej samej najbliższej części drugiego budynku lub do obcego gruntu.

13. Radzie gminnej wolno :

a) Uchwalić obowiązek pokrywania ogniotrwałym materiałem wszystkich budynków w gminie.

b) Uchwalić obowiązek ogniotrwałego budowania wszystkich budynków w gminie, w pewnej jej części lub tylko pojedynczych ważniejszych budynków.

c) Ustanowić większą odległość między budynkami obcymi, aniżeli ją ustawa niniejsza przewiduje, ustanowić odległość między budynkami na jednym i tym samym gruncie, a także większą odległość budynków od szkół, kościołów i cerkwi i większych palenisk od zabudowanej części gminy.

d) Zakazać stawiania nowych budynków w pewnych nawet niezabudowanych częściach gminy.

Uchwałę odnośną należy jednak w gminie odpowiednio ogłosić, a przeciw niej mogą strony interesowane wnieść rekurs w sposób przewidziany w §. 47.

14. Na obszarze zdrojowisk i stacyi klimatycznych Wydział krajowy w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem oznaczy przestrzenie gruntów, które zabudowane być nie mogą.

§. 32.

Wychodki i zbiorniki na nawóz.

W każdym budynku mieszkalnym lub obok takiego budynku winny być urządzone wychodki z odpowiednim zbiornikiem. W poszczególnych jednak wypadkach może Wydział powiatowy, a w toku instancyi Wydział krajowy uwolnić budującego od obowiązku urządzenia wychodku.

Rada gminna wyda w przeciągu sześciu miesięcy od wejścia w życie niniejszej ustawy przepisy o urządzeniu i wypróżnianiu zbiorników kloacznych.

Przepisy te zatwierdzić ma Wydział powiatowy, któremu przysługuje prawo zmienić je stosownie do miejscowych warunków.

Każdy zbiornik winien być tak urządzony, aby nieczystości nie przenikały jego ścian i spodu i ma być oddalony przy-

najmniej na 2 *m* od granicy sąsiedniej, a 10 *m* od najbliższej studni.

Wychodki nie mogą mieć wejścia z kuchni albo spiżarni i nie mogą być widoczne z ulicy lub placu publicznego.

Zbiorniki na nawóz mogą być urządzone w odległości co najmniej 10 *m* od najbliższej studni, a co najmniej 2 *m* od granicy sąsiedniej.

W miejscowościach, w których znajdują się zdrojowiska i stacje klimatyczne i we wszystkich znaczniejszych miejscowościach, które Wydział krajowy w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem oznaczy, winna Rada gminna określić te części gminy, w których nawet w domach już istniejących, w ciągu jednego roku od dnia tego rozporządzenia Wydziału krajowego mają być dobudowane brakujące wychodki. Przyczem mają być zastosowane przepisy uchwały Rady gminnej co do urządzania zbiorników i odprowadzania nieczystości.

Na przestrzeni zdrojowisk i stacji klimatycznych wychodki należy urządzać w domu mieszkalnym i w taki sposób, iżby je można ogrzewać.

§. 36.

Budynki o większych paleniskach.

Suszarnie na owoce, len, konopie, wędzarnie, piekarnie, cegielnie, piece do wypalania wapna i budynki o większych paleniskach w ogóle, winny być od innych budynków przynajmniej na 30 *m*. oddalone.

Cegielnie i piece do wypalania wapna mogą stać jedynie po za obrębem zabudowanego obszaru miejscowości.

Kuźnie winny być od innych budynków oddalone przynajmniej o 30 *m*. lub urządzone w budynkach ogniotrwale zbudowanych i ogniotrwale krytych.

W zdrojowiskach i stacjach klimatycznych budynki, o których wyżej mowa, niemniej kuźnie i ślusarnie można stawiać tylko po za obszarem zdrojowiska i stacji klimatycznej w odległości przynajmniej 300 *m* od budynków mieszkalnych położonych na obszarze uzdrowiska, a kuźnie i ślusarnie tylko z ogniotrwałego materiału i ogniotrwale kryte.

§. 40.

Sadzenie drzew między budynkami.

Budynek z materiału nieogniotrwałego, choćby ogniotrwale kryty, należy obsadzić drzewami liściastymi.

§. 55.

Wykonanie prawomocnych poleceń.

Jeżeli właściciel budynku, pomimo nałożenia grzywny za niedotrzymanie pierwszego terminu, nie dopełni w drugim przez Zwierzchność gminną oznaczonym terminie prawomocnego polecenia władz powołanych do wykonania tej ustawy, Zwierzchność gminna wykona to polecenie na jego koszt i stratę.

Art. II.

Wykonanie niniejszej ustawy polecam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

III.

Ustawa

z dnia obowiązująca w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem w przedmiocie zmiany niektórych postanowień ustawy z dnia 4. kwietnia 1889 Nr. 31. Dz. u. kr. w brzmieniu ustawy z dnia 14. lipca 1898 Dz. u. kr. Nr. 70.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam, co następuje:

Art. I.

Postanowienia §§. 15., 19., 20., 24., 25., 45., 46., 47., 48., 56., 61., 64., 72., 73., 74., 75., 76., 77., 79., 82. i 86. ustawy z 4. kwietnia 1889 Nr. 31 Dz. u. kr. w brzmieniu ustawy z dnia 14. lipca 1898 Nr. 70 Dz. u. kr. uchyla się, a natomiast mają one opiewać:

§. 15.

Inne wyjątkowe postanowienia.

Przy budowie w rejonie fortyfikacyjnym, tudzież obok dróg państwowych należy stosować przepisy w tej mierze obowiązujące.

Odległość budynku od drogi krajowej, powiatowej, gminnej pierwszej klasy lub od publicznego dojazdu kolejowego wynosić ma przynajmniej trzy metry, zaś od publicznej drogi gminnej drugiej klasy przynajmniej dwa metry, licząc od zewnętrznej krawędzi rowu drogowego.

Odległość ogrodzeń od dróg powyższych wynosić ma co najmniej 60 cm., licząc od zewnętrznej krawędzi rowu drogowego.

Wyjątek stanowią ulice i place, dla których ustalono linie regulacyjne.

O terminie rozprawy zarządzanej z powodu prośby o konsens na budowę lub roboty przy drogach powyższych, należy przynajmniej na sześć dni naprzód uwiadomić władzę zarządzającą odnośną drogą, pozostawiając jej wybór bądź to wzięcia udziału w rozprawie przez swego delegata, bądź też nadesłania wniosku na piśmie.

W razie zamierzonej budowy na nadanem polu górniczem lub naftowem, albo też w jego sąsiedztwie, należy do rozprawy przepisanej §§. 8. i 9. zawezwać także przedsiębiorcę górniczego, względnie naftowego.

Jeżeli nowy budynek stawianym być ma na ustroniu w nie większem oddaleniu, jak dwu kilometrów od granicy państwa, należy o wniesieniu podania o konsens uwiadomić c. k. Starostwo. Starostwo może do rozprawy delegować zastępcę, albo też pisemnie przesłać swe uwagi w tej mierze.

§. 19.

Plan regulacyjny.

Wydział powiatowy obowiązany jest do dwóch lat od wejścia w życie niniejszej ustawy przedłożyć Wydziałowi krajowemu do ostatecznego zatwierdzenia plan regulacyjny gminy na jej koszt sporządzić się mający.

W tym celu zarządzi Wydział powiatowy komisjonalne dochodzenie na miejscu.

W skład komisji wejść mają : delegat Wydziału powiatowego, powołani przez Wydział powiatowy znawcy : techniczny, sanitarny i ogniowy, wreszcie naczelnik gminy lub jego zastępca z dwoma asesorami.

Strony interesowane należy ogłoszeniem ze strony Zarządu gminy zawiadomić o terminie komisji.

Na podstawie wyniku oględzin i protokolarnego oświadczenia znawców i zastępców gminy, ewentualnie zaś i stron interesowanych, sporządzi komisja plan regulacyjny (§. 20.) obejmujący całą gminę.

Wydział powiatowy zawezwie następnie Radę gminną do wydania w ciągu dni trzydziestu opinii swojej o projektowanym planie.

Plan regulacyjny, wnioski swoje i opinię Rady gminnej, o ile w powyższym terminie wydaną zostanie, przedstawi Wydział powiatowy Wydziałowi krajowemu do ostatecznej decyzji.

Jeżeli Rada gminna uchwaliła już przedtem plan regulacyjny, obowiązany jest Wydział powiatowy mimo to przeprowadzić na koszt gminy całe niniejszem wskazane postępowanie dla ewentualnego uzupełnienia, lub ewentualnej zmiany istniejącego planu, oraz postąpić następnie w sposób wskazany w tym paragrafie.

W razie zniszczenia gminy lub jej części przez pożar, przed wdrożeniem czynności przez Wydział powiatowy, obowiązany będzie Wydział powiatowy przystąpić w ciągu dni ośmiu do sporządzenia względnie rewizji planu regulacyjnego gminy.

Zatwierdzony przez Wydział krajowy plan regulacyjny ma zarząd gminy podać do publicznej wiadomości z oznajmieniem, że tylko na podstawie tego planu będzie można uzyskać zezwolenie na budowę lub roboty wymienione w §§. 1. i 2. niniejszej ustawy.

Wszelka zmiana zatwierdzonego przez Wydział krajowy planu regulacyjnego może nastąpić tylko za zezwoleniem Wydziału krajowego na podstawie uchwały Rady gminnej i wniosku Wydziału powiatowego.

§. 20.

Sporządzając plan regulacyjny, należy przestrzegać :

1. Ażeby rozkład i położenie budynków odpowiadały względom ogniowym, sanitarnym, komunikacyjnym i wogóle bezpieczeństwa publicznego.

2. Ażeby opady atmosferyczne, kanały i ścieki miały należyty odpływ, względnie, ażeby można je ująć w należyty system.

3. Ażeby drogi i ulice były równe, proste i tak szerokie, iżby je obsadzić można drzewami.

§. 24.

Materyał do budowy.

Do budowy należy używać wogóle tylko ogniotrwałego materyału.

Wydział powiatowy obowiązany jest w terminie ustanowionym w §. 19. i w sposób w tymże §. 19. określony zbadać i ile możności równocześnie z planem regulacyjnym przedłożyć Wydziałowi krajowemu do ostatecznego rozstrzygnięcia, oparte na opinii Rady gminnej wnioski swoje, czyli w całej gminie lub tylko w pewnych jej częściach budynki należy stawiać tylko z ogniotrwałego materyału, względnie w których częściach gminy można stawiać budynki także z muru pruskiego, a w których nawet z drzewa.

Na planie regulacyjnym (§. 19.) uwidocznic ma komisya części gminy (rejonu) dla budynków ogniotrwałych, z muru pruskiego a ewentualnie także z drzewa.

Jeżeli Rada gminna inaczej nie postanowiła, można aż do chwili powzięcia decyzji przez Wydział krajowy używać materyału nieogniotrwałego przy budynkach parterowych na odleglejszych ulicach i przedmieściach, gdzie zabudowania nie łączą się bezpośrednio, lecz są oddzielone od siebie dziedzińcami, ogrodami, lub wolnymi placami.

Oдноśne postanowienia §. 19. należy analogicznie zastosować także do wypadków wcześniejszego uchwalenia przez Radę gminną rejonów budowlanych, wcześniejszego zniszczenia gminy lub jej części przez pożar, co do ogłoszenia zatwierdzonych przez Wydział krajowy rejonów i warunku udzielania konsensów, wreszcie co do zmiany rejonów.

W razie powzięcia przez Radę gminną prawomocnej uchwały wprowadzającej obowiązek stawiania w całej gminie budynków tylko z ogniotrwałego materyału, odpada czynność Wydziału powiatowego przewidziana niniejszym paragrafem.

§. 25.

Mury.

Grubość murów powinna być dokładnie oznaczoną w planach budowy.

Komisya badająca plany orzeka, czy projektowana grubość murów odpowiada bezpieczeństwu publicznemu, czy też winna ulegć zmianie.

Grubość murów ceglanych w budynkach mieszkalnych partee-
rowych i jednopiętrowych powinna wynosić przy ścianach zewnętrznych co najmniej 45 cmt. a 30 ctm. przy ścianach wewnętrznych, na których pułapy spoczywają.

Przy budynkach mieszkalnych, mających więcej piąter, dwa piątra najwyżej położone winny mieć grubość murów takich samych rozmiarów, tj. najmniej 45 cm., względnie 30 cmt., w każdym zaś następujących dwóch niżej położonych piątach, grubość murów o 15 cmt. powiększoną być musi.

Mury fundamentów mają być o 15 cmt. grubsze od ściany na nich spoczywającej.

Rozmiary powyższe odnoszą się do murów niewyprawionych w stanie surowym.

Budynki nieogniotrwałe należy stawiać na podmurowaniu 50 cm. wysokości ponad powierzchnię terenu,

§. 45.

Stodoły, szopy i t. p.

Stodoły, szopy i inne budynki, przeznaczone na przechowywanie łatwo zapalnych materyałów, jeżeli są zbudowane z materyału nieogniotrwałego choćby ogniotrwałe kryte, muszą być od budynku mieszkalnego, równie jak od kuchni przestrzenią 10 m. oddzielone. Takie budynki tylko wówczas przybudować można do domu mieszkalnego lub do kuchni, jeżeli przyległe izby mieszkalne, względnie kuchnie od nich oddzielone zostaną trwałym murem ogniochronnym.

Izb mieszkalnych zaś ani kuchni do takich budynków dobudowywać nie wolno.

§. 46.

Suszarnie, piece do wypalania wapna lub cegły i kuźnie.

Suszarnie na owoce, len lub konopie, winny być od innych budynków przynajmniej o 30 m. oddalone.

Piece do wypalania wapna lub cegły mogą stać jedynie poza obrębem zabudowanego obszaru miejskiego.

Kuźnie winny być oddalone od innych budynków przynajmniej o 30 m., lub urządzone w budynkach ogniotrwałe zbudowanych.

§. 47.

Pokrywanie dachów.

Dachy budynków należy wogóle pokrywać tylko ogniotrwałym materiałem.

Który materiał uważać należy za ogniotrwały, orzeka Wydział krajowy podług swego uznania.

Wydział krajowy na wniosek Wydziału powiatowego oparty na opinii Rady gminnej może w wypadkach uwzględnienia godnych uwolnić na pewien ściśle określony czas pojedyncze części gminy, nie objęte rejonem dla budynków ogniotrwałych, od obowiązku krycia budynków materiałem ogniotrwałym.

§. 48.

Pokrywanie dachów słomą.

Dachów nie wolno pokrywać słomą, trzcina lub szuwarem.

Wyjątek stanowią budynki przeznaczone wyłącznie na przechowywanie zboża, siana itp. płodów rolniczych, jeżeli budynek podobny stanie w odległości co najmniej 200 metrów od zabudowanej części gminy.

§. 56.

Budynki przy ulicach i placach publicznych.

Przy głównych ulicach i placach publicznych wolno na froncie stawiać tylko budynki główne. Inne budynki służące na gospodarcze lub podobne cele, jako to: stajnie, wozownie i t. d. mają być w podwórzu umieszczone.

Gdyby ze względu na położenie miejscowe budynki takie tylko przy froncie ulicy postawionymi być mogły, a względy publiczne nie przemawiały przeciw temu, można na to wyjątkowo zezwolić. W takim wypadku jednak budynki te winny posiadać odpowiednią fasadę.

Budynki frontowe muszą przypierać bezpośrednio do siebie lub do granicy sąsiedniej. W przeciwnym razie odległość ich powinna wynosić najmniej 6 m. od obcego gruntu, a fasada przyczółka domu ma być zastosowaną do fasady frontowej.

§. 61.

Ogrodzenia, płoty i t. p.

Jaki materiał dozwolany być może do urządzenia ogrodzeń, zastosować się należy do zwyczajów miejscowych.

Na odgradzeniach wzdłuż dróg publicznych, jakoteż na odgradzeniach takich, które dotyczą zabudowań lub ogrodzeń sąsiednich, nie wolno urządzać ostrzeszków ze słomy, trzciny, szuwaru, peżu, odpadków łądyg konopnych i t. p. łatwo zapalnych przedmiotów.

§. 64.

Sadzenie drzew między budynkami.

Budynek z materiału nieogniotrwałego, choćby ogniotrwałe kryty, należy obsadzić drzewami liściastymi.

§. 72.

Naprawa dachów.

Istniejące dachy gontowe należy do lat dziesięciu od wejścia w życie niniejszej ustawy zastąpić ogniotrwałem pokryciem (§. 47. ustęp pierwszy).

Łatanie takich dachów w powyższym okresie lat 10 może Zwierzchność gminna dozwolnić tylko wówczas, jeżeli wiązanie stolca jest zdrowe i niewięcej jak czwarta część całego pokrycia wymaga odnowienia.

Wyjątek stanowią wypadki przewidziane w §§. 47. i 48.

§. 73.

Zwierzchność gminna.

Naczelnik gminy względnie Zwierzchność gminna czuwa nad przestrzeganiem przepisów tej ustawy, a przedewszystkiem nad tem, ażeby nikt bez pisemnego konsensu Zwierzchności gminnej nie budował lub nie wykonywał robót wymienionych w §§. 1., 2, a względnie i §. 3. niniejszej ustawy, ażeby strony stosowały się do warunków wydanego im konsensu, oraz żeby ściśle przestrzegano planu regulacyjnego, rejonów budowlanych i obowiązku krycia dachów materiałem ogniotrwałym.

Od rozporządzeń naczelnika gminy względnie zwierzchności gminnej można w terminie dni 14 od dnia doręczenia odnośnego rozporządzenia, wnieść rekurs do Wydziału powiatowego na ręce naczelnika gminy.

§. 74.

Rada gminna.

1. Zarządza sporządzenie ogólnego planu gminy i czuwa nad jego peryodycznem uzupełnieniem ze strony naczelnika gminy.

2. Zatwierdza plany budynków przeznaczonych na cele gminne lub jej zakładów.

3. Uchwala postanowienia względnie wyraża opinię w wypadkach przewidzianych w §§. 18., 19., 24., 47., 52., 57., 59. i 68.

4. Uchwała, w której części gminy nowych budynków stawiać nie wolno.

Uchwały przewidziane w §§. 18., 24., 52., 59. i 68., oraz w punkcie 4. niniejszego paragrafu należy w gminie ogłosić.

Przeciw uchwale Rady gminnej może strona w terminie dni 14 od dnia ogłoszenia uchwały lub jej doręczenia, wnieść rekurs do Wydziału powiatowego na ręce naczelnika gminy.

§. 75.

Wydział powiatowy.

1. Czuwa nad wykonaniem niniejszej ustawy.
2. Wykonuje czynności wskazane w §§. 19., 24., 47.
3. Rozstrzyga rekursy przewidziane w §§. 73. i 74.

Przeciw orzeczeniu Wydziału powiatowego lub przeciw jego uchwale może strona w terminie dni 14 od dnia doręczenia lub ogłoszenia orzeczenia względnie uchwały, wnieść rekurs do Wydziału krajowego na ręce Wydziału powiatowego.

§. 76.

Wydział krajowy.

1. Czuwa nad wykonaniem niniejszej ustawy.
2. Wykonuje czynności przewidziane w §§. 19., 24. i 47.
3. Rozstrzyga w ostatejniej instancji rekursy przeciw orzeczeniom i uchwałom Wydziału powiatowego.

§. 77.

Władze polityczne.

Prawa zastrzeżone władzom politycznym postanowieniami odnośnych ustaw gminnych, pozostają nienaruszone.

§. 79.

Inne przekroczenia.

Co do innych przekroczeń przepisów zawartych w tej ustawie, służy prawo karania naczelnikowi gminy z dwoma aserorami. Przekroczenia te karane będą stosownie do stopnia winy i do wynikającego z niej niebezpieczeństwa publicznego grzywną od 10 do 200 koron, a w razie niemożności uiszczenia kary pieniężnej, aresztem od 24 godzin do 20 dni.

W gminach podlegających ustawie gminnej z 13. marca 1889 Dz. u. kr. Nr. 24. względnie z 3. lipca 1896 Dz. u. kr. Nr. 51. przysługuje naczelnikowi gminy względnie jego zastępcy przewidziane niniejszem prawo orzekania kary.

§. 82.

Wykonanie prawomocnych poleceń.

Jeżeli właściciel budynków pomimo nałożenia grzywny za niedotrzymanie pierwszego terminu, nie dopełni w drugim przez Zwierzchność gminną oznaczonym terminie prawomocnego polecenia władz powołanych do wykonania tej ustawy, Zwierzchność gminna wykoua to polecenie na jego koszt i stratę.

Art. II.

Wykonanie niniejszej ustawy poruczam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

IV.

Ustawa

z dnia obowiązująca w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem w przedmiocie zmiany niektórych postanowień ustawy z dnia 28. kwietnia 1882 Nr. 77. Dz. u. kr.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam, co następuje:

Art. I.

Postanowienia §§., 15., 21., 42., 44., 45., 46., 54., 62., 63., 64., 72., 73., 74., 75., 76., 77., 79. i 82. ustawy z dnia 23. kwietnia 1882 Nr. 77. Dz. u. kr. uchyla się, a natomiast mają one opiewać:

§. 15.

Budowy w rejonie fortyfikacyjnym tudzież obok dróg publicznych.

Przy budowach w rejonie fortyfikacyjnym, tudzież obok dróg państwowych, należy stosować przepisy w tej mierze obowiązujące.

Odległość budynków od drogi krajowej, powiatowej, gminnej pierwszej klasy lub od publicznego dojazdu kolejowego, wynosić ma przynajmniej trzy metry, zaś od publicznej drogi gminnej drugiej klasy przynajmniej dwa metry, licząc od zewnętrznej krawędzi rowu drogowego.

Odległość ogrodzeń od dróg powyższych wynosić ma co najmniej 60 cm., licząc od zewnętrznej krawędzi rowu drogowego.

Wyjątek stanowią ulice i place, dla których ustalono linie regulacyjne.

O terminie rozprawy zarządzonej z powodu prośby o konsens na budowę lub roboty przy drogach powyższych, należy przynajmniej na sześć dni naprzód uwiadomić władzę zarządzającą odnośną

drogą, pozostawiając jej wybór, bądź to wzięcia udziału w rozprawie przez swego delegata bądź też nadesłania wniosku na piśmie.

§. 21.

Materyał do budowy.

Do budowy należy używać w ogóle tylko ogniotrwałego materyału.

Wydział powiatowy obowiązany jest w terminie ustanowionym w §. 62. i w sposób w tymże §. 62. określony, zbadać i ile możności równocześnie z planem regulacyjnym przedłożyć Wydziałowi krajowemu do ostatecznego rozstrzygnięcia oparte na opinii Rady gminnej wnioski swoje, czyli w całej gminie lub tylko w pewnych jej częściach budynki należy stawiać tylko z ogniotrwałego materyału, względnie w których częściach gminy można stawiać budynki także z pruskiego muru, a w których nawet z drzewa.

Na planie regulacyjnym (§. 62.) uwidocznic ma komisya części gminy (rejonu) dla budynków ogniotrwałych, z muru pruskiego, a ewentualnie także z drzewa.

Jeżeli Rada gminna inaczej nie postanowiła, można aż do chwili powzięcia decyzji przez Wydział krajowy, używać materyału nieogniotrwałego przy budowach parterowych na odleglejszych ulicach i przedmieściach, gdzie zabudowania nie łączą się bezpośrednio, lecz są oddzielone od siebie dziedzińcami, ogrodami lub wolnymi placami.

Ściany budynków, przy których stanąć mają kominy, piece i ogniska, muszą być murowane.

Oдноśne postanowienia §. 62. należy analogicznie zastosować także do wypadków wcześniejszego uchwalenia przez Radę gminną rejonów budowlanych, wcześniejszego zniszczenia gminy lub jej części przez pożar, co do ogłoszenia zatwierdzonych przez Wydział krajowy rejonów i zmian tych rejonów.

W razie powzięcia przez Radę gminną prawomocnej uchwały wprowadzającej obowiązek stawiania w całej gminie budynków tylko z ogniotrwałego materyału, odpada czynność Wydziału powiatowego przewidziana niniejszym paragrafem.

§. 42.

Stodoły, szopy, drewnitnie i t. p.

Stodoły, szopy, drewnitnie i inne tego rodzaju budynki, jeżeli są zbudowane z materyału nieogniotrwałego (choćby ogniotrwale kryte), muszą być od budynku mieszkalnego, a względnie od kuchni dziesięć metrów oddalone, a mogą być tylko w takim razie przybudowane, jeżeli przyległe izby mieszkalne, a względnie kuchnie oddzielone będą od nich trwałym murem ogniochronnym. Do takiej stodoły, szopy, drewnitni i innych tego rodzaju budynków, nie mogą być dobudowane izby mieszkalne lub kuchnie.

§. 44.

Pokrywanie dachów.

Dachy budynków należy wogóle pokrywać tylko ogniotrwałym materiałem.

Który materiał uważać należy za ogniotrwały, orzeka Wydział krajowy podług swego uznania.

§. 45.

Wyjątek od obowiązku pokrywania dachów ogniotrwałym materiałem.

Wydział krajowy na wniosek Wydziału powiatowego oparty na opinii Rady gminnej, może w wypadkach uwzględnienia godnych uwolnić na pewien ściśle określony czas pojedyncze części gminy, nieobjęte rejonem dla budynków ogniotrwałych od obowiązku krycia budynków materiałem ogniotrwałym.

§. 46.

Pokrywanie dachów słomą.

Dachów nie wolno pokrywać słomą, trzciną lub sznwarem.

Wyjątek stanowią budynki przeznaczone wyłącznie na przechowywanie zboża, siana itp. płodów rolniczych, jeżeli budynek podobny stanie w odległości co najmniej 200 metrów od zabudowanej części gminy.

§. 54.

Budynki przy ulicach i placach publicznych.

Przy głównych ulicach na froncie wolno stawiać tylko budynki główne. Budynki podrzędne, służące na gospodarcze lub tym podobne cele, jakoto: stajnie, wozownie, itd. mają być w podwórzu umieszczone.

Gdyby ze względu na położenie miejscowe budynki te tylko przy froncie ulicy postawione być mogły, a względy publiczne nie stały na przeszkodzie, może być pozwolenie na to wyjątkowo udzielone. W takim razie jednak budynki te powinny posiadać odpowiednią fasadę.

Budynki frontowe muszą przypierać bezpośrednio do siebie lub do granicy sąsiedniej. W przeciwnym razie odległość ich powinna wynosić najmniej 6 m. od obcego gruntu a fasada przyczółka domu ma być zastosowaną do fasady frontowej.

§. 62.

Plan regulacyjny.

Wydział powiatowy obowiązany jest do dwóch lat od wejścia w życie niniejszej ustawy przedłożyć Wydziałowi krajowemu do ostatecznego zatwierdzenia plan regulacyjny gminy, na jej koszt sporządzić się mający.

W tym celu zarządzi Wydział powiatowy komisjonalne dochodzenie na miejscu.

W skład komisji wejść mają: delegat Wydziału powiatowego, powołani przez Wydział powiatowy znawcy: techniczny, sanitarny i ogniowy, wreszcie naczelnik gminy lub jego zastępca z dwoma asesorami.

Strony interesowane należy ogłoszeniem ze strony zarządu gminy zawiadomić o terminie komisji.

Na podstawie wyniku oględzin i protokolarnego oświadczenia znawców i zastępców gminy, ewentualnie zaś i stron interesowanych, sporządzi komisya plan regulacyjny (§. 63.) obejmujący całą gminę.

Wydział powiatowy zawiadomienie następnie Radę gminną do wydania w ciągu dni trzydziestu opinii swojej o projektowanym planie.

Plan regulacyjny, wnioski swoje i opinię Rady gminnej, o ile w powyższym terminie wydana zostanie, przedstawi Wydział powiatowy Wydziałowi krajowemu do ostatecznej decyzji.

Jeżeli Rada gminna uchwaliła już przedtem plan regulacyjny, obowiązany jest Wydział powiatowy mimo to przeprowadzić na koszt gminy całe niniejszem wskazane postępowanie dla ewentualnego uzupełnienia lub ewentualnej zmiany istniejącego planu, oraz postąpić następnie w sposób wskazany w tym paragrafie.

W razie zniszczenia gminy lub jej części przez pożar przed wdrożeniem czynności przez Wydział powiatowy, obowiązany będzie Wydział powiatowy przystąpić w ciągu dni ośmiu do sporządzenia względnie rewizji planu regulacyjnego gminy.

Zatwierdzony przez Wydział krajowy plan regulacyjny ma Zarząd gminy podać do publicznej wiadomości z oznajmieniem, że tylko na podstawie tego planu będzie można uzyskać zezwolenie na budowę lub roboty wymienione w §§. 1. i 2. niniejszej ustawy.

Wszelka zmiana zatwierdzonego przez Wydział krajowy planu regulacyjnego może nastąpić tylko za zezwoleniem Wydziału krajowego na podstawie uchwały Rady gminnej i wniosku Wydziału powiatowego.

§. 63.

Sporządzając plan regulacyjny, należy przestrzegać :

1. Ażeby rozkład i położenie budynków odpowiadały względom ogniowym, sanitarnym, komunikacyjnym i wogóle bezpieczeństwa publicznego.

2. Ażeby opady atmosferyczne, kanały i ścieki miały należyty odpływ, względnie ażeby można je ująć w należyty system.

3. Ażeby drogi i ulice były równe, proste i tak szerokie, izby obsadzić można drzewami.

§. 64.

Sadzenie drzew między budynkami.

Budynek z materiału nieogniotrwałego, choćby ogniotrwałe kryty, należy obsadzić drzewami liściastymi.

§. 72.

Naprawa dachów.

Istniejące dachy gontowe należy do lat pięciu od wejścia w życie niniejszej ustawy zastąpić ogniotrwałem pokryciem (§. 44).

Zatanie takich dachów w powyższym okresie lat 5, może Zwierzchność gminna dozwolić tylko wówczas, jeżeli wiązanie stolca est zdrowe i niewięcej jak czwarta część całego pokrycia wymaga odnowienia.

Wyjątek stanowią wypadki przewidziane w §§. 45 i 46.

§. 73.

Naczelnik gminy i Zwierzchność gminna.

Naczelnik gminy względnie zwierzchność gminna czuwa nad przestrzeganiem przepisów tej ustawy, a przedewszystkiem nad tem, ażeby nikt bez pisemnego konsensu Zwierzchności gminnej nie budował lub nie wykonywał robót wymienionych w §§. 1, 2, a względnie i §. 3. niniejszej ustawy, ażeby strony stosowały się do warunków wydanego im konsensu, oraz żeby ściśle przestrzegano planu regulacyjnego, rejonów budowlanych i krycia dachów materiałem ogniotrwałym.

Od rozporządzeń Naczelnika gminy względnie Zwierzchności gminnej można w terminie dni 14 od dnia doręczenia odnośnego rozporządzenia, wnieść rekurs do Wydziału powiatowego na ręce Naczelnika gminy.

§. 74.

Rada gminna.

1. Zarządza sporządzenie ogólnego planu gminy i czuwa nad jego peryodycznem uzupełnieniem ze strony naczelnika gminy.

2. Zatwierdza plany budynków przeznaczonych na cele gminne lub jej zakładów.

3. Uchwala postanowienia, względnie wyraża opinię w wypadkach przewidzianych w §§. 21., 45., 50., 55., 57., 61., 62. i 68.

4. Uchwala, w której części gminy nowych budynków stawiać nie wolno.

Uchwały przewidziane w §§. 21., 50., 57., 61. i 68., oraz w punkcie 4. niniejszego paragrafu należy w gminie ogłosić.

Przeciw uchwale Rady gminnej może strona w terminie dni 14 od dnia ogłoszenia uchwały lub jej doręczenia, wnieść rekurs do Wydziału powiatowego na ręce naczelnika gminy.

§. 75.

Wydział powiatowy :

1. Czuwa nad wykonaniem niniejszej ustawy.
2. Wykonuje czynności wskazane w §§. 21., 45., i 62.
3. Rozstrzga rekursy przewidziane w §§. 73. i 74.

Przeciw orzeczeniu Wydziału powiatowego lub przeciw jego uchwale może strona w terminie dni 14 od dnia doręczenia lub ogłoszenia orzeczenia względnie uchwały wnieść rekurs do Wydziału krajowego na ręce Wydziału powiatowego.

§. 76.

Wydział krajowy.

1. Czuwa nad wykonaniem niniejszej ustawy.
2. Wykonuje czynności wskazane w §§. 21., 45. i 62.
3. Rozstrzyga w ostatniej instancji rekursy przeciw orzeczeniom i uchwałom Wydziału powiatowego.

§. 77.

Władze polityczne.

Prawa zastrzeżone władzom politycznym postanowieniami odnośnych ustaw gminnych pozostają nienaruszone.

§. 79.

Inne przekroczenia.

Co do innych przekroczeń przepisów w tej ustawie zawartych prawo karania służy naczelnikowi gminy, względnie jego zastępcy.

Przekroczenia te karane będą stosownie do stopnia winy i wynikającego z niej niebezpieczeństwa publicznego, piętęźnie w wysokości od 10 do 200 K., albo w razie niemożności uiszczenia kary pieniężnej, aresztem od 24 godzin do 20 dni.

§ 82.

Wykonanie prawomocnych poleceń.

Jeżeli właściciel budynku mimo nałożenia grzywny pieniężnej za niedotrzymanie pierwszego terminu nie uczyni w drugim przez Zwierzchność gminną oznaczyć się mającym terminie zadość prawomocnemu poleceniu organów powołanych do wykonania tej ustawy, Zwierzchność gminna wykona to polecenie na jego koszt i stratę.

Art. II.

Wykonanie niniejszej ustawy poruczam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

V.

Ustawa

z dnia w przedmiocie zaliczenia gminy Zakopane powiatu Nowy Targ pod przepisy ustawy z dnia 10. listopada 1891 Nr. 18. Dz. u. kr.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomerji wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskim postanawiam, co następuje:

Art. I.

Gmina Zakopane powiatu Nowy Targ podlega postanowieniom ustawy o policyi ogniowej z dnia 10. listopada 1891 roku Nr. 18. Dz. u. kr.

Art. II.

Wykonanie niniejszej ustawy poruczam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.
